

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.005.03.2022

Pani
Magdalena Stachowiak
Dyrektor
Szkoły Podstawowej nr 48
im. Generała Oswalda Franka
w Poznaniu
ul. Sarmacka 105, 61-616 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/075 „Edukacja głuchych i niedosłyszących dzieci i młodzieży”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 48 im. Generała Oswalda Franka w Poznaniu, ul. Sarmacka 105, 61-616 Poznań ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Magdalena Stachowiak, dyrektor Szkoły od 1 września 2020 r. ² Wcześniej, od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2020 r. stanowisko to zajmowała Renata Kubiak- Fiołka ³ .
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie szkoły do zapewnienia odpowiednich warunków nauki dla uczniów z wadą słuchu, w tym m.in. kompetencje pracowników szkoły umożliwiające uczniom z wadą słuchu korzystanie z oferty szkoły oraz zapewnienie przez szkołę dostępu do informacji dla niesłyszących i niedosłyszących rodziców lub opiekunów uczniów.2. Organizacja procesu edukacji uczniów z wadą słuchu, w tym w szczególności zapewnienie zindywidualizowanego procesu kształcenia, a także przygotowania do egzaminów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2022 do czasu zakończenia kontroli ⁴ (lata szkolne: 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022) ⁵
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁶
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Arkadiusz Kłonowski, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LPO/29/2022 z 31 stycznia 2022 r. (akta kontroli str. 1-2, 8)

II. Ocena ogólna⁷ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach szkolnych w okresie 2019 – 2022 (do 20 kwietnia) uczniom z wadą słuchu zapewniono w Szkole dostęp do systemu kształcenia odpowiedni do ich potrzeb.

Podjęto skuteczne działania pozwalające na przyjęcie do SP ubiegających się o to uczniów niesłyszących i słabosłyszących, porozumiewających się werbalnie. Wszystkim dziewięciu uczniom z wadą słuchu, stanowiącym do 3% ogólnej liczby uczniów, umożliwiono korzystanie z pełnej oferty Szkoły. Żaden z nich nie zrezygnował z nauki w SP, nie wpływały też w tym zakresie żadne skargi. Z jednym wyjątkiem, uprzednio niekwestionowanym przez organ nadzoru pedagogicznego, pracownicy pedagogiczni biorący udział w kształceniu tych uczniów⁸ posiadali wymagane kwalifikacje, które rozwijali w ramach różnorodnych szkoleń. Na bieżąco monitorowano ich pracę m.in. w zakresie respektowania zapisów orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego⁹.

Prawidłowo zorganizowano proces edukacji uczniów z wadą słuchu, co do zasady dostosowując go do ich możliwości i wymagań. Terminowo dokonywano

¹ Dalej: Szkoła albo SP.

² Dalej: Dyrektor.

³ W okresie od 1 września 2007 r. do 31 sierpnia 2015 r. wicedyrektor Szkoły. Dalej: była Dyrektor.

⁴ Tj. do 20 kwietnia 2022 r.

⁵ Kontrolą objęto również dowody dotyczące zdarzeń, jakie nastąpiły w okresach wcześniejszych. Dalej także: badany okres, kontrolowany okres.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁷ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁸ W ramach objętej badaniem próby.

⁹ Dalej: orzeczenie.

wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia¹⁰, które zawierały wszystkie wymagane elementy. W indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych¹¹ prawidłowo formułowano m.in. cele edukacyjne i terapeutyczne, dostosowania oraz treści nauczania, generalnie uwzględniając wskazania określone w orzeczeniach. Nie zawsze jednak rzetelnie określano zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia oraz działania ich wspierające. Wystąpiły także przypadki nieokreślenia albo nierzetelnego określenia w indywidualnych programach odpowiedniego zakresu – faktycznie prowadzonego – współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz placówkami doskonalenia nauczycieli. Z uwagi m.in. na niezapewnienie wystarczających środków przez organ prowadzący Szkołę, niekiedy nie realizowano zalecanych zajęć logopedycznych a część zajęć dydaktyczno-wyrównawczych prowadzono w ramach zajęć rewalidacyjnych. Uczniom z wadami słuchu zapewniono natomiast szeroką paletę pomocy dydaktycznych, a także, w wymaganym wymiarze, zajęcia rewalidacyjne i psychoedukacyjne, właściwą opiekę w trakcie zajęć świetlicowych oraz rzetelne wsparcie z zakresu doradztwa zawodowego. Wzorowo przeprowadzono lekcję poddaną oględzinom, stwarzając optymalne warunki kształcenia.

Uzyskiwano zgodę organu prowadzącego SP na zwiększenie liczby uczniów niepełnosprawnych w oddziałach integracyjnych, nie zasięgnięto natomiast wymaganej opinii rodziców i opiekunów. Utrzymywano kontakt, w tym elektroniczny, z rodzicami i opiekunami, z których żaden nie był osobą niesłyszącą albo słabosłyszącą. W sprawach dotyczących uczniów z wadą słuchu współpracowano z wyspecjalizowanymi podmiotami, organizacjami pozarządowymi oraz korzystano z doświadczeń zewnętrznych pracowników naukowych. Publikowano informacje o warunkach w oddziałach integracyjnych, a także o istniejących w SP dostosowaniach. Na stronie internetowej Szkoły nie zawarto jednak informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym. Niezwłocznie reagowano na problemy, w tym wynikające z epidemii COVID-19. W razie potrzeb, zapewniano uczniom z wadą słuchu wsparcie merytoryczne, psychologiczne oraz informatyczne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie szkoły do zapewnienia odpowiednich warunków nauki dla uczniów z wadą słuchu, w tym m.in. kompetencje pracowników szkoły umożliwiające uczniom z wadą słuchu korzystanie z oferty szkoły oraz zapewnienie przez szkołę dostępu do informacji dla niesłyszących i niedosłyszących rodziców lub opiekunów uczniów

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą¹³ Szkoła była publiczną, ogólnodostępną, ośmioletnią szkołą podstawową¹⁴, umożliwiającą pobieranie nauki w oddziałach integracyjnych¹⁵ przez dzieci niepełnosprawne posiadające orzeczenie. W strukturze SP¹⁶ funkcjonowały m.in. oddziały edukacji wczesnoszkolnej z oddziałami integracyjnymi oraz klasy IV-VIII z oddziałami integracyjnymi. Doboru uczniów do oddziału integracyjnego dokonywał dyrektor

¹⁰ Dalej: wielospecjalistyczna ocena.

¹¹ Dalej: indywidualny program.

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ W świetle postanowień statutu SP z września 2019 r. oraz z lutego 2022 r.

¹⁴ Do roku szkolnego 2016/2017 cykl kształcenia trwał sześć lat, a przy Szkole nie funkcjonowało gimnazjum.

¹⁵ Oddział szkolny, w którym uczniowie posiadający orzeczenie uczą się i wychowują razem z pozostałymi uczniami.

¹⁶ SP jest jednostką budżetową, jej organem prowadzącym jest Miasto Poznań (dalej: Miasto), a organem nadzoru pedagogicznego Wielkopolski Kurator Oświaty (dalej: Kurator).

Szkoły po zasięgnięciu opinii psychologa i pedagoga, za zgodą rodziców (prawnych opiekunów) dziecka.

(akta kontroli str. 4, 9-94, 545-549)

1.2. W każdym z lat szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022¹⁷ przyjęto do pierwszej klasy SP po jednym dziecku z wadą słuchu. W dwóch przypadkach posiadały one orzeczenie ze względu na słabosłyszenie, a w jednym ze względu na słabosłyszenie i słabowidzenie. Ponadto, w roku szkolnym 2019/2020 do ówczesnej klasy czwartej przyjęto jednego ucznia słabosłyszącego ze sprzężoną niepełnosprawnością¹⁸ ruchową, który przeniósł się z innej szkoły podstawowej. W okresie objętym kontrolą byli to jedyni kandydaci z niepełnosprawnością słuchu, nie wystąpiły przypadki odmowy przyjęcia takich dzieci, a także skreślenia ich z listy uczniów – zarówno na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁹, jak i art. 68 ust. 4 tej ustawy²⁰. W okresie objętym kontrolą do Szkoły uczęszczało od siedmiu do dziewięciu uczniów z ww. niepełnosprawnością, stanowiących od 2,4 do 2,9% wszystkich uczniów Szkoły²¹.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że weryfikacja przyjęcia do klasy integracyjnej ucznia z orzeczeniem prowadzona jest dwuetapowo. Wskazała, iż do takiej klasy kierowani są uczniowie z wadami słuchu, którzy podczas badań w poradni psychologiczno-pedagogicznej wykazali się takim poziomem wysyłania i odbierania komunikatów, który wskazywał, że dziecko będzie miało szanse optymalnego rozwoju w warunkach klasy integracyjnej, tj. m.in. nie będzie konieczne posługiwanie się językiem migowym lub innymi formami komunikacji alternatywnej. Dyrektor podkreśliła, że w klasie integracyjnej nauczyciel wspomagający obejmuje swoim wsparciem uczniów z różnymi niepełnosprawnościami i niemożliwym jest, aby jego działania były skierowane tylko do ucznia z niepełnosprawnością słuchu wymagającego tłumaczenia lekcji prowadzonych przez nauczycieli przedmiotów na język migowy. W związku z tym nie przyjmuje się do Szkoły uczniów wymagających komunikacji za jego pomocą, nie ma też możliwości nauki języka migowego.

Kolejnym etapem są rozmowy prowadzone z rodzicami i kandydatami na uczniów przez psychologa i pedagoga szkolnego. W ocenie Dyrektora, poznanie ucznia, wstępne określenie jego mocnych i słabych stron, sfery najbliższego i dalszego rozwoju oraz znajomość oferty i zasobów edukacyjnych i środowiskowych Szkoły pozwalały na określenie, czy dziecko będzie miało szanse na wszechstronny, harmonijny rozwój w warunkach SP - na płaszczyźnie dydaktycznej, społecznej i emocjonalnej. Dyrektor dodała, że uczniowie z wadą słuchu w pełni uczestniczą w działaniach Szkoły, nawiązują stosunki koleżeńskie i przyjaźnie, mimo swej niepełnosprawności czują się bezpiecznie.

(akta kontroli str. 95-148, 155-158, 233)

Żadne z podpisanych pism skierowanych przez rodziców uczniów do Szkoły, w tym korespondencji od rodziców dzieci słabosłyszących albo niesłyszących, złożonych w kontrolowanym okresie w formie tradycyjnej (papierowej) albo przesłanych drogą elektroniczną za pomocą mobiDziennika²², nie dotyczyło problemów w nauce uczniów z wadą słuchu, w tym wynikających ze stanu epidemii, nie stanowiło też skargi wskazującej na problemy w komunikowaniu się z SP²³.

(akta kontroli str. 580-586)

1.3. W latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022²⁴ łączna liczba pracowników pedagogicznych Szkoły, którzy odpowiadali za realizację zajęć z uczniami z wadą słuchu

¹⁷ Według stanu na 25 marca 2022 r.

¹⁸ Występowanie u dziecka niesłyszącego albo słabosłyszącego, niewidomego albo słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną albo autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, co najmniej jeszcze jednej z wymienionych niepełnosprawności.

¹⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm. Dyrektor szkoły lub placówki może, w drodze decyzji, skreślić ucznia z listy uczniów w przypadkach określonych w statucie szkoły lub placówki. Skreślenie następuje na podstawie uchwały rady pedagogicznej, po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego.

²⁰ Dyrektor szkoły lub placówki skreśla ucznia z listy uczniów na pisemny wniosek rodziców lub pełnoletniego ucznia.

²¹ O czym szerzej w obszarze drugim niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

²² 10 losowo wybranych wiadomości wysłanych za pomocą mobiDziennika, dnia: 31 sierpnia (16:30), 16 października 2020 r. (11:33), 27 stycznia (12:08), 28 stycznia (11:03), 9 kwietnia (08:01), 7 maja (00:04), 7 czerwca (11:26), 13 września (20:33), 8 listopada 2021 r. (19:08), 13 stycznia (10:10), 16 lutego 2022 r. (09:31).

²³ Pisma dotyczyły natomiast rozwiązania stosunku pracy z dwoma nauczycielami klas integracyjnych, do których uczęszczał m.in. uczeń z wadą słuchu – o czym niżej.

²⁴ Według stanu na 30 września.

wynosiła odpowiednio: 42, 44, 46. Nauczyciele poszczególnych przedmiotów, nauczyciele wspomagających²⁵ lub prowadzących zajęcia rewalidacyjne oraz pozostałych pracowników pedagogicznych²⁶ było odpowiednio: 25, 13 i 11 w 2019 r.; 27, 18 i 14 w 2020 oraz 27, 17 i 18 w roku 2021²⁷.

Nauczyciele poszczególnych przedmiotów, oprócz wykształcenia niezbędnego do ich wykładania²⁸ byli też absolwentami studiów podyplomowych, kursów kwalifikacyjnych lub kursów m.in. z zakresu: pedagogiki specjalnej²⁹, pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej³⁰, tyflopedagogiki³¹, oligofrenopedagogiki³² (edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną³³), integracji sensorycznej³⁴ oraz logopedii³⁵.

Z jednym wyjątkiem, wszyscy nauczyciele wspomagający w badanym okresie uczniów z wadami słuchu byli absolwentami studiów lub studiów podyplomowych z zakresu: pedagogiki specjalnej, surdopedagogiki³⁶, oligofrenopedagogiki (albo edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną), tj. posiadali kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego w rozumieniu § 7 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia w zw. z treścią punktu I.1.1.1) a, b, c, oraz 1.2 i 1.13 załącznika nr 3³⁷ do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela³⁸. Jeden z nauczycieli realizujący m.in. zadania nauczyciela wspomagającego nie spełniał natomiast ww. wymogów, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Wszyscy nauczyciele prowadzący z ww. uczniami zajęcia rewalidacyjne ukończyli m.in. studia, studia podyplomowe, zakład kształcenia nauczycieli lub kurs kwalifikacyjny z zakresu: pedagogiki specjalnej, surdopedagogiki³⁹, oligofrenopedagogiki (albo edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną), tyflopedagogiki, lub logopedii, tj. studia, zakłady lub kursy w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczęszczających do SP uczniów, w rozumieniu § 23 ust. 1 w zw. z § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁴⁰.

Psychologowie⁴¹ ukończyli jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia. Pedagog był absolwentem jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej (oraz studiów podyplomowych m.in. w zakresie pedagogiki specjalnej – rehabilitacji i edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną). Szkolny logopeda ukończył m.in. podyplomowe studia w zakresie logopedii oraz neurologopedii z elementami tyflogopedii i surdologopedii⁴². Doradca zawodowy był

²⁵ Nauczyciele posiadający kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, o których mowa w § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1309), dalej: rozporządzenie w sprawie organizowania kształcenia albo rozporządzenie z 9 sierpnia 2017 r.

²⁶ Pedagog, psycholog, logopeda, bibliotekarz, wychowawca świetlicy szkolnej, doradca zawodowy.

²⁷ Część nauczycieli przedmiotów realizowała również zadania nauczycieli wspomagających, prowadziła zajęcia rewalidacyjne, realizowała zadania bibliotekarza, wychowawcy świetlicy szkolnej, doradcy zawodowego lub opiekuna samorządu uczniowskiego.

²⁸ Próbą w tym zakresie objęto 15 z nich, ujętych pod pozycjami Lp. 1-3, 5, 8-12, 15, 18, 19, 22-25 – tabeli „Przygotowanie kadry pedagogicznej odpowiedzialnej za kształcenie uczniów niesłyszących i słyszących (według stanu na 30 września) – rok szkolny 2020/2021.

²⁹ W badanych latach szkolnych było od jednej do trzech takich osób.

³⁰ W badanych latach szkolnych była jedna taka osoba.

³¹ W badanych latach szkolnych była jedna taka osoba.

³² W badanych latach szkolnych było od dziewięciu do 13 takich osób.

³³ W badanych latach szkolnych było od dwóch do trzech takich osób.

³⁴ W badanych latach szkolnych było od dwóch do trzech takich osób.

³⁵ W badanych latach szkolnych było od jednej do trzech takich osób.

³⁶ Jedna osoba w okresie objętym kontrolą.

³⁷ Standard kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedii i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

³⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 890, dalej: rozporządzenie w sprawie standardu kształcenia nauczycieli albo rozporządzenie z 25 lipca 2019 r.

³⁹ Jedna osoba.

⁴⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm. dalej: rozporządzenie w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

⁴¹ Trzy osoby w okresie objętym kontrolą.

⁴² A także kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki.

absolwentem m.in. studiów pierwszego stopnia w specjalności doradztwo społeczne⁴³. Z kolei bibliotekarz SP ukończył studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku pedagogika w zakresie bibliotekarstwa i informacji naukowej⁴⁴. Ww. osoby dysponowały przygotowaniem pedagogicznym w rozumieniu § 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji nauczycieli oraz posiadały niezbędne kwalifikacje, określone odpowiednio w: § 18, § 19 ust. 1, § 20 pkt 2, § 21 ust. 2 pkt 1 i § 7 przywołanego rozporządzenia.

Wszyscy wychowawcy w świetlicy szkolnej⁴⁵ posiadali wymagane kwalifikacje, szczegółowo opisane w punktach 1, 2 lub 3 § 24 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji nauczycieli. Część z nich była ponadto absolwentami studiów lub studiów podyplomowych z zakresu m.in.: pedagogiki specjalnej, oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej, pedagogiki Montessori⁴⁶.
(akta kontroli str. 587-942)

Opiekunowie szkolnego samorządu ukończyli studia podyplomowe z zakresu logopedii albo pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, a jeden z nich dodatkowo kurs kwalifikacyjny z oligofrenopedagogiki.

Nauczyciel matematyki, prowadzący w roku szkolnym 2019/2020 zajęcia pozalekcyjne „Matematyka na 6”, w których brał udział jeden uczeń z wadą słuchu, ukończył studia podyplomowe na kierunku edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną.
(akta kontroli str. 587-643, 943-1005)

1.4. Pracownicy pedagogiczni Szkoły odpowiadający za realizację zajęć z uczniami z wadą słuchu przed okresem objętym kontrolą uczestniczyli w szkoleniach i konferencjach, m.in.: „Makaton. Program rozwoju Komunikacji.”⁴⁷, „AAC⁴⁸ - mity i fakty”, „Neurobiologiczne podstawy integracji sensorycznej”, „Głos w sprawie głosu”, „Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu i w szkole”, Rozwiązania metodyczne w pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym tworzenie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych”.

(akta kontroli str. 587-942)

Z kolei w badanym okresie, od jednego do sześciu pracowników pedagogicznych SP (od 2 do 13%) uczestniczyło w różnych formach kształcenia odnoszących się do uczniów z wadą słuchu. Trzy osoby ukończyły studia podyplomowe, w tym dwie z oligofrenopedagogiki, a jedna z nauczania języka angielskiego uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 cztery osoby ukończyły też szkolenia, warsztaty lub webinaria: „Logopeda terapeutą ręki – znaczenie motoryki w terapii”, Wada słuchu. Od czego zacząć”, „Kompleksowa diagnoza słuchu dziecka”, „Terapia logopedyczna w szkole i w przedszkolu”, „Emisja głosu i logopedia artystyczna”. Ponadto, w maju 2021 r., czterech pracowników pedagogicznych SP ukończyło kilkudziesięciogodzinny kurs polskiego języka migowego⁴⁹ na poziomie A1⁵⁰.

W marcu 2022 r. cztery kolejne osoby były w trakcie studiów podyplomowych z: oligofrenopedagogiki (dwie), edukacji i rehabilitacji osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz języka angielskiego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

⁴³ W suplemencie dyplomu wskazano m.in., że absolwent posiada kwalifikacje do pracy w szkole jako nauczyciel – doradca zawodowy. Osoba ta ukończyła m.in. również studia pierwszego stopnia na kierunku filologia polska w specjalności nauczycielskiej z oligofrenopedagogiką.

⁴⁴ Oraz m.in. studia podyplomowe w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej a także informatyki i technologii informacyjnej.

⁴⁵ W kolejnych latach szkolnych objętych kontrolą, odpowiednio: czterech, sześciu, dziesięciu.

⁴⁶ Zasady i praktyczne zastosowania metody Montessori w kształceniu dzieci niepełnosprawnych oraz integrowanych grup dzieci niepełnosprawnych i pełnosprawnych.

⁴⁷ Znaki manualne i symbole.

⁴⁸ Augmentative and Alternative Communication (ang.), ogół metod, które są stosowane do wspierania komunikacji osób mających trudności w werbalnym porozumiewaniu się; metody te umożliwiają takim osobom wyrażanie swoich potrzeb, preferencji, myśli, opinii, a w konsekwencji pomagają w nawiązywaniu relacji z innymi osobami.

⁴⁹ Kolaboratorium UAM.

⁵⁰ W jego programie znalazły się m.in. następujące zagadnienia: definicje, głusi w polskim systemie edukacji, bariery komunikacyjne osób z niepełnosprawnością słuchową, sposoby komunikacji głuchych (Polski Język Migowy, System Językowo-Migowy), kultura głuchych, podstawy polskiego języka migowego, lingwistyka migowa (wybrane aspekty gramatyczne języka migowego), daktylografia.

Kwestie szkoleń ujmowano m.in. w protokołach rad pedagogicznych dotyczących organizacji roku szkolnego⁵¹ oraz w planach doskonalenia zawodowego (w tym wewnątrzszkolnego). W ramach szkoleń wewnętrznych szkolna surdopedagog przedstawiała nauczycielom przedmiotów oraz zespołu edukacji wczesnoszkolnej szczegółowe wskazówki do pracy z dziećmi z wadą słuchu, m.in. w ramach prelekcji „*Dziecko słyszące sercem*”⁵².

(akta kontroli str. 234-262, 428-469, 568-579, 587-942, 1006-1021)

1.5. W okresie objętym kontrolą doszło m.in. do rozwiązania za porozumieniem stron stosunku pracy z jednym z nauczycieli wspomagających m.in. uczniów z wadą słuchu⁵³. Nastąpiło również rozwiązanie za wypowiedzeniem pracodawcy⁵⁴ stosunku pracy z nauczycielem przedmiotu uporczywie nierespektującym⁵⁵ zapisów orzeczenia jednego z uczniów słabosłyszących – z tym że dotyczyło to zapisów niezwiązanych z tą niepełnosprawnością (deficytów matematycznych)⁵⁶. Szkoła korzystała w tym zakresie z wsparcia i doradztwa m.in. wizytatorów Kuratorium Oświaty w Poznaniu oraz radców prawnych Urzędu Miasta.

(akta kontroli str. 159-232, 470-475, 580-586, 1022-1056)

W okresie objętym kontrolą co do zasady nie występowały braki w zakresie kadry nauczycielskiej kształcącej uczniów z wadą słuchu⁵⁷. Szkoła zatrudniła m.in. ww. specjalistów, w tym surdopedagoga, pedagogów specjalnych i logopedę. Zapewniono też kadry niezbędne do przeprowadzania z uczniami niesłyszącymi i słabosłyszącymi zajęć: rewalidacji indywidualnej⁵⁸, logopedycznych⁵⁹ oraz psychoedukacyjnych, wspierających rozwój społeczno-emocjonalny⁶⁰, a także doraźne wsparcie psychologa i pedagoga.

Jak wyjaśniły Dyrektor i Wicedyrektor⁶¹, *stopień niepełnosprawności uczniów z wadą słuchu i ich funkcjonowanie w Szkole nie wymagały stałego wsparcia szkolnego surdopedagoga, ani wdrożenia specjalnych metod systemowych w pracy, albowiem uczniowie ci w sprawny sposób komunikowali się z rówieśnikami, kadrą pedagogiczną i administracyjną*. Podkreśliły jednocześnie, że *dla każdego dziecka zastosowano indywidualne podejście, w oparciu o jego możliwości i potrzeby, przy wykorzystaniu różnych pomocy dydaktycznych i sposobów pracy*.

Także szkolna surdopedagog, pracująca w Szkole od 2008 r., podała, że *uczniowie z wadami słuchu komunikują się samodzielnie, doskonale radzą sobie na lekcjach i zajęciach, biorą aktywny udział w życiu SP, wychodzą na wycieczki, uczestniczą w zajęciach tanecznych i sportowych, jeżdżą na basen – w efekcie czego nie potrzebują jej stałego wsparcia*.

(akta kontroli str. 159-232, 568-579, 1057-1093)

1.6. W badanym okresie, 30 lipca 2021 r., zatrudniono w Szkole, na stanowisku konserwatora, jednego pracownika z wadą słuchu. Pracownik ten korzystał z aparatu słuchowego, ale nie posiadał orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Poza tym przypadkiem nikt z wadą słuchu nie aplikował do pracy w SP. Wśród 56 pracowników pedagogicznych nie było nikogo z wadą słuchu, a wśród 14 pracowników niepedagogicznych była taka jedna, ww. osoba (7,14%

⁵¹ W zakresie studiów podyplomowych określono, że powinny być to kierunki zgodne z potrzebami Szkoły, tj. specjalizacje z zakresu pedagogiki specjalnej – wskazane aby wszyscy nauczyciele posiadali kwalifikacje do prowadzenia zajęć z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

⁵² M.in.: pracować wykorzystując wszystkie zmysły, zajęcia rozpoczynać od ćwiczeń oddechowych i ćwiczeń narządów artykulacyjnych, korzystać z estetycznych i wyraźnych pomocy ułatwiających zrozumienie, przyswojenie i zapamiętanie materiału, uczyć nowych słów pokazywać w miarę możliwości odpowiedni przedmiot, osobę lub czynność wykorzystując obrazki lub naturalne sytuacje, mówić do dziecka poprawnie, bez przesady w mimice i artykulowaniu, zapewnić dziecku miejsce w drugiej lub trzeciej ławce, najlepiej w środkowym rzędzie, aby mogło wspomagać się odczytywaniem mowy z ust, podczas kierowania komunikatów werbalnych starać się utrzymywać niski poziom hałasu w klasie, formułować pytania w jasny, krótki sposób, powtarzać polecenia i udzielać dodatkowych wyjaśnień, stosować zindywidualizowane wymagania.

⁵³ Przyczyną było ciężkie naruszenie przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych.

⁵⁴ Art. 30 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, ze zm.).

⁵⁵ W świetle przedłożonej do kontroli dokumentacji.

⁵⁶ Nauczyciel ten ostatecznie cofnął skierowany przeciwko Szkole pozew o uznanie dokonania rozwiązania umowy o pracę za dokonane z naruszeniem przepisów prawa pracy i zasądzenie odszkodowania w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, co skutkowało umorzeniem postępowania.

⁵⁷ Jednego z nauczycieli udało się zatrudnić na dwa dni przed rozpoczęciem roku szkolnego.

⁵⁸ Wszyscy ww. uczniowie w wymiarze 2x60 minut/tydzień.

⁵⁹ Niektórzy uczniowie w wymiarze 1x45 minut/tydzień.

⁶⁰ Niektórzy uczniowie w wymiarze 1x45 albo 1/60 minut/tydzień.

⁶¹ Która ukończyła studia podyplomowe z pedagogiki specjalnej oraz terapii pedagogicznej.

pracowników
i 1,43% ogółu pracowników)⁶².

niepedagogicznych

(akta kontroli str. 263-265)

1.7. W okresie objętym kontrolą, w sprawach dotyczących uczniów z wadami słuchu, Szkoła współpracowała z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną dla Dzieci i Młodzieży ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi w Poznaniu. Dotyczyło to m.in. przypadków: pogłębienia diagnozy i wydania zaleceń do pracy z uczniem, indywidualnej konsultacji z surdopedagogiem z poradni w celu wypracowania najlepszych rozwiązań dla ucznia SP, udziału szkolnych specjalistów pracujących z dziećmi z wadami słuchu w spotkaniach w poradni, mających na celu wymianę doświadczeń, zdobywanie wiedzy i kompetencji zawodowych.

W roku szkolnym 2019/2020 współpracowano również z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami niepełnosprawności⁶³, w celu uwrażliwienia społeczności szkolnej na potrzeby takich osób, w tym z wadą słuchu. Współpraca uległa ograniczeniu z uwagi na stan epidemii.

W maju 2021 r. odbyły się też warsztaty dla uczniów klas siódmych prowadzone przez pracownika naukowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, pod tytułem „Czy głusi mówią?”, mające na celu zwiększenie świadomości słyszących na temat funkcjonowania osób z wadą słuchu⁶⁴.

Na drugi semestr roku szkolnego 2021/2022 zaplanowano⁶⁵ m.in. opracowanie broszury informacyjnej dotyczącej funkcjonowania w szkole uczniów z niepełnosprawnością słuchową, a także kontynuację współpracy z ww. organizacjami pozarządowymi.

(akta kontroli str. 266-283, 1006-1021)

Dyrektor, surdopedagog, pedagog i psycholog, podały m.in., że *ponieważ uczniowie SP z wadą słuchu funkcjonują na dobrym poziomie rozwoju, komunikują się samodzielnie werbalnie w sposób zrozumiały dla otoczenia, a ich indywidualne potrzeby wynikające z niepełnosprawności są zaspokajane przez specjalistów zatrudnionych w Szkole, to nie zaistniała potrzeba współpracy uczniów i nauczycieli z tłumaczem języka migowego. Dodają, że również w środowisku domowym ww. uczniowie funkcjonują wśród osób słyszących i mówiących, stąd nie było potrzeby, by nabywali umiejętności posługiwania się językiem migowym – m.in. z tych powodów nie było potrzeby wprowadzenia języka migowego do zajęć w planie.*

(akta kontroli str. 266-283, 568-579, 1006-1021)

W orzeczeniach uczniów z wadą słuchu nie ujęto zaleceń o potrzebie nauki języka migowego, wszyscy uczęszczali na zajęcia ze swymi klasami, żaden nie był objęty nauczaniem indywidualnym.

(akta kontroli str. 148, 1553-2091)

1.8. W badanym okresie, 10 marca 2020 r., w SP miała miejsce kontrola przeprowadzana przez Kuratora, która częściowo dotyczyła przedmiotu kontroli NIK⁶⁶ i siedmiu ówczesnych uczniów Szkoły z wadami słuchu⁶⁷. Weryfikowano m.in.: określenie w arkuszu organizacji szkoły liczby godzin zajęć edukacyjnych realizowanych przez ucznia posiadającego orzeczenie; określenie w indywidualnym programie zajęć edukacyjnych realizowanych z uczniem, wskazanych w orzeczeniu i wynikających z wielospecjalistycznej oceny, a także minimalnego lub maksymalnego wymiaru godzin tych zajęć; dokonywanie okresowych wielospecjalistycznych ocen z uwzględnieniem oceny efektywności indywidualnych programów; uwzględnianie w wielospecjalistycznych ocenach napotkanych trudności w zakresie włączenia ucznia w zajęcia realizowane z oddziałem szkolnym; modyfikowanie

⁶² Według stanu na 30 września 2021 r.

⁶³ Fundacja Larche, Towarzystwo Szalonego Wózkowicza, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Złożoną Niepełnosprawnością „Potrafię więcej”.

⁶⁴ Tematem warsztatów były m.in. bariery z którymi spotykają się osoby głuche oraz odpowiedzi na pytania, czy: jest jeden język migowy, głusi Polacy znają język polski, potrafią czytać książki po polsku, chodzą na dyskoteki, wiedzą, że jest dzwonek na przerwę albo dzwoni budzik, w języku migowym można powiedzieć o wszystkim, co się chce.

⁶⁵ We wrześniu i grudniu 2021 r.

⁶⁶ „Zgodność z przepisami prawa organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia”.

⁶⁷ W tym dwóch z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

indywidualnych programów w zależności od potrzeb. Wizytatorzy Kuratora nie stwierdzili nieprawidłowości, nie wydano zaleceń.

(akta kontroli str. 1094-1107)

Kurator opiniował arkusze organizacji Szkoły zatwierdzone następnie przez organ prowadzący. Odnośnie do roku szkolnego 2019/2020 zwrócił uwagę, że troje nauczycieli biorących udział w kształceniu m.in. uczniów z wadą słuchu nie powinno prowadzić zaplanowanych z ich udziałem zajęć rewalidacyjnych – co zostało uwzględnione. W roku szkolnym 2020/2021 analogiczna sytuacja dotyczyła jednego z nauczycieli przedmiotu, który jednak posiadał ww. kwalifikacje, tylko dane w tym zakresie nie figurowały w systemie PABS⁶⁸ – co uzupełniono.

(akta kontroli str. 1057-1093, 1108-1119)

1.9. Obecne oraz byłe dyrektor i wicedyrektor, sekretarz Szkoły, surdopedagog, pedagog, psychologowie, 18 wychowawców klas, troje woźnych i dwoje opiekunów uczniów, tj. osoby mające najczęstszy kontakt z rodzicami uczniów SP oświadczyły, że *w trakcie kontaktów z tymi rodzicami – bezpośrednich lub za pomocą urzędzeń służących do kontaktu na odległość – nie stwierdzili i nie zauważyli, aby którykolwiek z tych rodziców w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 był osobą niesłyszącą albo słabosłyszącą (miał taką niepełnosprawność)*. Dodali, że *żaden z rodziców uczniów nie informował ich też o takiej niepełnosprawności oraz o tym, by miał ją drugi z rodziców danego ucznia*.

Dyrektor wyjaśniła, że *w związku z tym, że dotychczas z pracownikami Szkoły nie kontaktowały się osoby wymagające wsparcia w zakresie komunikacji, wynikającego z wad słuchu, nie stworzono odrębnych procedur i innych regulacji dotyczących współpracy z osobami niesłyszącymi i słabosłyszącymi*. Podkreśliła jednocześnie, że *SP, po uprzednim zgłoszeniu potrzeby tłumacza migowego, zapewnia jego obecność podczas wizyty w Szkole⁶⁹ – informacja taka wynikała również ze szkolnej strony internetowej – przy czym nigdy taka potrzeba nie powstała*.

(akta kontroli str. 285-289, 552-567)

1.10. Szkoła prowadziła⁷⁰ ogólnodostępną stronę internetową⁷¹. Znajdowała się na niej ikona osoby niepełnosprawnej na wózku inwalidzkim, która po naciśnięciu otwierała menu z dostosowaniami strony do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dostosowania te dotyczyły różnych możliwości zmian rozmiaru czcionki i kontrastu. Nie dotyczyły rozwiązań skierowanych wprost do osób z wadami słuchu, na stronie nie umieszczono symbolu (ikony) ucha, przekreślonego ucha lub dwóch dłoni (biały znak na niebieskim tle), którym oznacza się informacje skierowane dla osób niesłyszących lub słabosłyszących.

Na stronie, obok podstawowych zakładek⁷², znajdowały się m.in. informacje, że: dla każdego ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych przygotowany jest indywidualny program; każdą klasę integracyjną wspiera nauczyciel wspomagający; zajęcia rewalidacyjne odbywają się w dostosowanych do tego przestrzeniach; uczniowie z niepełnosprawnościami uczestniczą w tych zajęciach opracowywanych indywidualnie dla każdego przez specjalistów m.in. od surdopedagogiki.

W zakładce *Psycholog* znajdowały się m.in. linki i kontakty do instytucji świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną dzieciom, młodzieży i rodzicom, w tym w trudnych sytuacjach. W zakładce *Strefa Rodzica* ujęto m.in. dokumenty Szkoły: statut, program wychowawczo-profilaktyczny, procedury bezpieczeństwa związane z epidemią, regulamin kształcenia na odległość. W zakładce *Strefa Ucznia* ujęto m.in. podzakładki dotyczące: ósmoklasistów (informatory o szkołach średnich, terminy i zasady rekrutacji), doradztwa zawodowego, samorządu uczniowskiego, biblioteki i świetlicy. W zakładce *O szkole* ujęto m.in. podzakładki dotyczące: kadry (w tym nauczycieli wspomagających, psychologów, pedagoga, doradcy zawodowego, opiekunów świetlicy oraz biblioteki), klas integracyjnych, biblioteki i świetlicy.

⁶⁸ Planowanie Arkusza Organizacji i Budżetu Szkoły.

⁶⁹ J.K., tłumacz języka migowego z uprawnieniami nadanymi przez Towarzystwo Tłumaczy i Wykładowców Języka Migowego.

⁷⁰ W toku oględzin przeprowadzonych 14 lutego 2022 r.

⁷¹ Funkcjonującą pod adresem: <http://www.sp48.poznan.pl>.

⁷² Aktualności, Psycholog, Galerie, Strefa Rodzica, Strefa Ucznia, O szkole, Rekrutacja 2022, mobiDziennik, Deklaracja Dostępności.

W zakładce *Deklaracja dostępności* znajdowała się deklaracja dostępności, o której mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych⁷³. Deklaracja ta znajdowała się na stronie głównej, zgodnie z wymogami art. 10 ust. 8 ww. ustawy oraz instrukcji do wzoru oświadczenia w sprawie dostępności, ujętego w załączniku do decyzji wykonawczej 2018/1523⁷⁴. Deklaracja zawierała elementy, o których mowa w art. 10 ust. 4 pkt 1-10⁷⁵ ustawy o dostępności cyfrowej, w tym informacje o: dostępności tłumacza języka migowego po uprzednim umówieniu, dostępności architektonicznej Szkoły dla osób niepełnosprawnych ruchowo, możliwości powiadomienia SP o braku dostępności cyfrowej. Deklaracja zawierała również elementy, o których mowa w sekcji pierwszej ww. załącznika, w tym wskazanie, że strona internetowa jest częściowo zgodna z ww. ustawą z powodu następujących wyłączeń: brak alternatywy w postaci tekstu, brak dostępności mediów zmiennych w czasie, brak aktywowania ruchem - o których mowa w załączniku do ustawy⁷⁶. Zapewniono jednocześnie alternatywny sposób dostępu do ww. elementów strony internetowej w rozumieniu art. 7 ww. ustawy, m.in. poprzez wskazanie możliwości kontaktu telefonicznego i e-mail oraz możliwości składania żądania zapewnienia dostępności w rozumieniu art. 18 ustawy o dostępności cyfrowej. Szczegółowo przedstawiono wymogi tego żądania, termin jego realizacji oraz procedurę, w tym odwoławczą.

Wszystkie zakładki działały płynnie⁷⁷, strona była skonstruowana przejrzysto i umożliwiała intuicyjne odnajdywanie poszukiwanych treści, a używany język był prosty w odbiorze i nie nasycał trudności interpretacyjnych. Na stronie internetowej Szkoły nie zapewniono natomiast informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym, poprzestając na zapewnieniu dostępu alternatywnego, w rozumieniu art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁷⁸ – o czy szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 550, 552-567)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Jeden z nauczycieli, realizujący w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/0222, m.in. zadania nauczyciela wspomagającego⁷⁹ uczniów z wadami słuchu, nie posiadał kwalifikacji z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego w rozumieniu § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia. W myśl tego przepisu, m.in. w szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu. Kwalifikacje te określają przepisy rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela z 25 lipca 2019 r. oraz poprzedzającego go rozporządzenia z 17 stycznia 2012 r., o tej samej nazwie⁸⁰. Szczegółowe regulacje ujęte odpowiednio w treści załącznika nr 3 (pkt I.1.1. ppkt 1 i 2 lit. a, pkt I.1.13) oraz załącznika (moduł 5⁸¹) do ww. rozporządzeń wskazują, że kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej posiada osoba która ukończyła studia lub studia podyplomowe o specjalności: edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną; tyflopädagogika; surdopedagogika; pedagogika lecznicza (pedagogika leczniczo-

⁷³ Dz. U. poz. 848, dalej: ustawa o dostępności cyfrowej.

⁷⁴ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiająca wzór oświadczenia w sprawie dostępności zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. U. UE. L. z 2018 r. Nr 256, str. 103).

⁷⁵ Za wyjątkiem punktu 8, dotyczącego aplikacji mobilnej, której Szkoła nie ma obowiązku posiadać.

⁷⁶ Wytoczne Dla Dostępności Treści Internetowych 2.1 Stosowane Dla Stron Internetowych I Aplikacji Mobilnych W Zakresie Dostępności Dla Osób Niepełnosprawnych.

⁷⁷ W toku oględzin przeprowadzonych 14 lutego 2022 r.

⁷⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1062, ze zm., dalej: ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

⁷⁹ Lp. 18 części B tabeli „Przygotowanie kadry pedagogicznej odpowiedzialnej za kształcenie uczniów niesłyszących i słabosłyszących (wg stanu na 30 września) – rok szkolny 2020/2021” oraz Lp. 17 części B ww. tabeli na rok szkolny 2021/2022”.

⁸⁰ Uchylone z dniem 3 sierpnia 2019 r.

⁸¹ „Przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej”.

terapeutyczna⁸²); pedagogika resocjalizacyjna (resocjalizacja i socjoterapia⁸³), edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, edukacja włączająca.

Ww. nauczyciel wspomagający ukończył natomiast inne studia, tj. z zakresu pedagogiki o specjalności: edukacja elementarna i terapia pedagogiczna (licencjat) oraz poradnictwo i pomoc psychopedagogiczna (magisterium)⁸⁴. Także w treści suplementów do dyplomów nie ujęto jednoznacznego sformułowania o posiadaniu przez absolwenta ww. kierunków kwalifikacji z zakresu pedagogiki specjalnej oraz do realizowania zadań nauczyciela wspomagającego⁸⁵.

(akta kontroli str. 587-643, 710-726)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że *ww. nauczyciel zgłosił się do pracy na dwa dni przed rozpoczęciem roku szkolnego, odpowiadając na ogłoszenie dotyczące wakatu na stanowisku nauczyciela wspomagającego. Wobec braku innych osób aplikujących na to stanowisko, po analizie dokumentów, w tym suplementów dyplomów postanowiła zatrudnić tę osobę, przy czym był to zarazem początek jej pracy na stanowisku dyrektora Szkoły. Dodaje, że na rynku akademickim jest wiele kierunków edukacji o podobnym zakresie i profilu kształcenia, ale z inną nazwą własną, przyznając jednocześnie, że ukończone przez ww. nauczyciela studia nie wpisują się w formalne wymogi. Dyrektor podała, że po odbytej rozmowie kwalifikacyjnej, w świetle wiedzy, kompetencji zawodowych i osobowości kandydata oraz zatwierdzenia arkusza organizacji Szkoły przez Miasto i pozytywnego zaopiniowania go przez Kuratora, upewniła się, iż opis umiejętności zawarty w suplementach dyplomów jest wystarczający do zatrudnienia ww. osoby. Podkreśliła jednocześnie, że wszystkie działania podejmowane przez tego nauczyciela, ich skuteczność i adekwatność pozwalają stwierdzić, iż kompetentnie i sumiennie wywiązuje się z powierzonych zadań. Doskonale rozpoznaje potrzeby i możliwości uczniów, opracowuje dostosowania do procesu edukacyjnego, współpracuje z nauczycielami w zakresie ich wdrażania, dba o edukację podopiecznych, ich rozwój społeczny i emocjonalny oraz podejmuje wiele zadań wykraczających poza jego obowiązki. Dyrektor dodała, że nauczyciel ten rozpocznie studia podyplomowe na kierunku oligofrenpedagogika.*

(akta kontroli str. 1120-1123, 1125)

W trakcie kontroli przedłożono zaświadczenie ze szkoły wyższej, potwierdzające uczęszczanie przez ww. nauczyciela na studia podyplomowe z zakresu oligofrenpedagogiki, w ramach skróconego toku studiów, których koniec ma przypadać na grudzień 2022 r.

(akta kontroli str. 1128)

Zastępca Dyrektora Wydziału do Spraw Nauczycieli i Sieci Szkół Kuratorium Oświaty w Poznaniu, przyznała⁸⁶, że ww. dyplomy i ich suplementy nie potwierdzają uzyskania kwalifikacji z zakresu pedagogiki specjalnej niezbędnych do wykonywania zadań nauczyciela wspomagającego. Potwierdzają natomiast posiadanie kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska: nauczyciela przedszkola, klas I-III szkół podstawowych, nauczyciela pedagoga oraz wychowawcy świetlicy szkolnej, a także do prowadzenia zajęć korekcyjno-kompensacyjnych dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, w tym specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Zastępca Dyrektora ww. wydziału dodała, że z uwagi na złożoność danych zawartych w arkuszu organizacji Szkoły oraz ich ilość, a także skomplikowany stan faktyczny i prawny przy uwzględnieniu zapisów w ww.

⁸² Według rozporządzenia z 17 stycznia 2012 r.

⁸³ Według rozporządzenia z 17 stycznia 2012 r.

⁸⁴ Odpowiednio w lipcu 2018 i 2020 r.

⁸⁵ W suplementach tych wskazano, że absolwent posiada m.in.: kwalifikacje do prowadzenia zajęć z zakresu profilaktyki i terapii pedagogicznej; kompetencje merytoryczne do prowadzenia edukacji w formie kształcenia zintegrowanego oraz grup i klas integracyjnych, a także podejmowania i realizacji działań w ramach zespołów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (wiedzę, umiejętności i kompetencje do podejmowania rozpoznania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania jego indywidualnych możliwości psychofizycznych). Wśród wykładanych przedmiotów była m.in. pedagogika specjalna, w wymiarze 30 godzin.

⁸⁶ Informacje i wyjaśnienia na temat tego, jakie względy przemawiały za tym, że w ramach nadzoru pedagogicznego nad działalnością Szkoły, uznano, iż ww. nauczyciel posiada kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, uzyskano w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK. W świetle treści art. 51 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 55 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.), kurator sprawuje nadzór pedagogiczny, m.in. w zakresie posiadania przez nauczycieli wymaganych kwalifikacji do prowadzenia przydzielonych im zajęć oraz opiniuje arkusze organizacji szkoły, przed ich zatwierdzeniem przez organ prowadzący.

suplementach dyplomów ukończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia, uprzednio nie zawarto pisemnych zastrzeżeń co do kwalifikacji tego nauczyciela, wymaganych do realizowania zadań nauczyciela wspomagającego.

(akta kontroli str. 1129-1132)

NIK nie neguje kwalifikacji, umiejętności, wiedzy i kompetencji ww. nauczyciela wynikających z kierunku i specjalności ukończonych studiów oraz treści suplementów dyplomów. Dostrzega również problemy kadrowe w systemie oświaty, a także bardzo dobre opinie od Dyrektora, wskazujące m.in. na predyspozycje zawodowe oraz ponadprzeciętne zaangażowanie tego nauczyciela w realizowane zadania. W świetle treści przywołanych rozporządzeń, kwalifikacje te nie są jednak dokładnie tymi, jakich w przedmiotowym zakresie wymaga prawodawca.

2. Na stronie internetowej Szkoły nie zapewniono informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym, o której mowa w art. 6 pkt 3 lit. c ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, poprzestając na zapewnieniu dostępu alternatywnego w rozumieniu art. 7 ust. 1 i 2 ww. ustawy⁸⁷ – pomimo że nie wystąpiły przesłanki do poprzestania na dostępie alternatywnym.

Dyrektor oraz administrator systemów informatycznych Szkoły podały m.in., że *nie miały miejsca sytuacje, by ktokolwiek występował z żądaniem zapewnienia dostępności cyfrowej, ani też by ktokolwiek zgłaszał potrzebę wprowadzenia rozwiązań informatycznych przeznaczonych stricte dla osób z wadami słuchu*. Dyrektor dodała, że *nigdy nie pozyskano informacji o braku możliwości odbioru wiadomości, nikt też nie zgłaszał potrzeby skorzystania z pomocy tłumacza polskiego języka migowego*.

(akta kontroli str. 550, 552-567)

NIK wskazuje, że w świetle treści art. 7 ust. 1 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, można poprzestać na dostępie alternatywnym wyłącznie w indywidualnym przypadku, jeżeli dany podmiot publiczny nie jest w stanie, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, zapewnić dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami w zakresie, o którym mowa m.in. w art. 6 pkt 3 lit. c przywołanej ustawy. Samo niewystąpienie ww. żądań lub potrzeb nie daje zatem podstaw do zaniechania działań mających na celu optymalizację możliwości kontaktu ze Szkołą dla osób z wadą słuchu. Dotyczy to w szczególności tych osób, które posługują się wyłącznie językiem migowym i np. nie są w stanie samodzielnie odebrać informacji o dostępnym w SP, po uprzednim umówieniu, tłumaczu języka migowego⁸⁸. Dodać należy, że ustawodawca posłużył się zwrotem „w indywidualnym przypadku”, co wskazuje, iż zapewnienie dostępu alternatywnego nie może mieć charakteru masowego, lecz jego wykorzystanie powinno odbywać się w razie potrzeb indywidualnych. Alternatywny dostęp nie może stać się również trwałym działaniem podmiotu, zastępującym na trwałe wymagania płynące z ustawy⁸⁹.

OCENA CZĄSTKOWA

Podjęto skuteczne działania pozwalające na przyjęcie do SP ubiegających się o to uczniów niesłyszących i słabosłyszących, porozumiewających się werbalnie. Wszystkim dziewięciu uczniom z wadą słuchu, stanowiącym do 3% ogólnej liczby uczniów, umożliwiono korzystanie z pełnej oferty Szkoły. Żaden z nich nie zrezygnował z nauki w SP, nie wpływały też w tym zakresie skargi. Z jednym wyjątkiem, uprzednio niekwestionowanym przez organ nadzoru pedagogicznego, pracownicy pedagogiczni biorący udział w kształceniu tych uczniów⁹⁰ posiadali wymagane kwalifikacje, które rozwijali w ramach różnorodnych szkoleń. Na bieżąco monitorowano pracę nauczycieli, m.in. konsekwentnie przeciwdziałając nierespektowaniu przez jednego z nich zapisów orzeczenia. W sprawach dotyczących uczniów z wadą słuchu współpracowano z wyspecjalizowanymi podmiotami, organizacjami pozarządowymi oraz

⁸⁷ Dostęp alternatywny polega w szczególności na: zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami wsparcia innej osoby lub technicznego, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, lub wprowadzeniu takiej organizacji podmiotu publicznego, która umożliwi realizację potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w niezbędnym dla nich zakresie.

⁸⁸ Przykładowa informacja o zakresie działalności NIK w polskim języku migowym jest umieszczona na stronie <https://www.nik.gov.pl/kontakt/dla-nieslyszyacych/>

⁸⁹ Por. R. Mędrzycki [w:] Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz, red. K. Roszevska, LEX/el. 2021, art. 7, teza nr 2.

⁹⁰ W ramach objętej badaniem próby.

korzystano z doświadczeń zewnętrznych pracowników naukowych. Publikowano informacje o warunkach w oddziałach integracyjnych, a także o istniejących w SP dostosowaniach, m.in. dla uczniów z wadą słuchu sprzężoną z niepełnosprawnością ruchową. Na stronie internetowej Szkoły nie zawarto jednak informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym.

OBSZAR

2. Organizacja procesu edukacji uczniów z wadą słuchu, w tym w szczególności zapewnienie zindywidualizowanego procesu kształcenia, a także przygotowania do egzaminów

Opis stanu faktycznego

2.1. Do Szkoły, w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022⁹¹ uczęszczało odpowiednio: siedmiu, ośmiu i dziewięciu uczniów z wadami słuchu. Było to odpowiednio: pięciu, sześciu i siedmiu uczniów słabosłyszących oraz, w każdym z tych lat, dwoje niesłyszących. Uczniowie niesłyszący nie posiadali niepełnosprawności sprzężonych, natomiast w całym okresie objętym kontrolą troje z uczniów słabosłyszących⁹² takie niepełnosprawności posiadało (słabowidzenie, ruchowe). Dzieci z innymi niepełnosprawnościami w ww. latach było w SP odpowiednio: 36, 42 i 42. Uczniowie z wadami słuchu stanowili odpowiednio: 2,4; 2,7 i 2,9% wszystkich uczniów Szkoły⁹³, natomiast uczniowie z innymi niepełnosprawnościami: 12,3; 13,9 i 13,8%.

(akta kontroli str. 147)

Jak podały obecna i była Dyrektor SP⁹⁴, *uczniowie z wadami słuchu uczęszczający do Szkoły porozumiewają się werbalnie, doskonale rozumieją mowę i nie korzystają z form komunikacji pozawerbalnej i alternatywnej⁹⁵. Nie było zatem zasadne tworzenie odrębnych procedur, a uczniowie z wadami słuchu byli zobowiązani do przestrzegania obowiązujących w SP regulacji.*

Dyrektor podała również, że z uwagi na ww. okoliczności nie zaistniała potrzeba tworzenia specjalnych rozwiązań, które miałyby na celu umożliwienie osobom z wadą słuchu korzystania w pełni z oferty Szkoły, albowiem nie napotykały one na żadne ograniczenia. Komunikowały się swobodnie z rówieśnikami, nauczycielami i pozostałymi pracownikami, korzystały w pełni ze stołówki, usług sekretariatu, brały udział w konkursach i imprezach szkolnych. Nie wstydzily się swoich aparatów słuchowych, nie ukrywały ich pod włosami, nie wzbudzały wśród pozostałych uczniów specjalnej uwagi spowodowanej niepełnosprawnością.

(akta kontroli str. 284, 1133-1156)

2.2. W całym okresie objętym kontrolą w Szkole funkcjonowało 17 oddziałów, w tym 10 integracyjnych, przy czym w kolejnych latach szkolnych objętych badaniem, uczniowie z wadami słuchu uczęszczali do odpowiednio: pięciu, sześciu i siedmiu oddziałów integracyjnych. W latach tych nie zwiększano liczby oddziałów ze względu na uczniów niesłyszących i słabosłyszących, natomiast z uwagi na znaczną liczbę zgłoszeń uczniów z różnymi niepełnosprawnościami w roku szkolnym 2018/2019, zamiast jednego utworzono dwa oddziały integracyjne – obecne klasy czwarte w roku szkolnym 2021/2022.

Do oddziałów integracyjnych wraz z wadami słuchu, uczęszczali również uczniowie z innymi rodzajami niepełnosprawności: słabowidzeniem, niepełnosprawnością ruchową, afazją, niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim⁹⁶, autyzmem, zagrożeniem niedostosowaniem społecznym oraz z niektórymi ww. niepełnosprawnościami sprzężonymi.

(akta kontroli str. 147-148, 290-326)

2.3. Liczba uczniów w oddziałach integracyjnych, do których uczęszczali uczniowie z wadą słuchu w okresie objętym kontrolą oscylowała pomiędzy 10 a 20, tj. nie przekraczała 20-osobowego limitu, o którym mowa w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej

⁹¹ Według stanu na 30 września.

⁹² Dwoje w każdym roku szkolnym. W jednym przypadku po zmianie orzeczenia uczeń posiadał wyłącznie - niesprężoną - niepełnosprawność słuchu.

⁹³ Odpowiednio: 292, 302 i 305.

⁹⁴ Które ukończyły odpowiednio studia oraz studia podyplomowe m.in. w zakresie pedagogiki specjalnej.

⁹⁵ Co znajdowało potwierdzenie m.in. w treści orzeczeń, wielospecjalistycznych ocen i indywidualnych programów dotyczących tych uczniów, o czym szerzej niżej.

⁹⁶ W siedmiu oddziałach w okresie objętym kontrolą.

z 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁹⁷. W roku szkolnym 2019/2020 oraz 2021/2022 w dwóch z ww. oddziałów⁹⁸ zwiększyła się natomiast powyżej pięciosobowego limitu określonego w ww. przepisie, liczba uczniów niepełnosprawnych⁹⁹. W obu przypadkach wynikało to z ujawnienia przez rodziców i opiekunów uczniów wcześniej uzyskanego orzeczenia dopiero w trakcie roku szkolnego. Z uwagi na te okoliczności obie Dyrektorki skorzystały z – przewidzianej w § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia – możliwości zwiększenia liczby ww. uczniów powyżej limitu, na co organ prowadzący Szkołę wyraził zgodę, akceptując stosowne aneksy do arkuszy organizacji pracy SP. Nie zasięgnięto natomiast opinii rodziców dzieci uczęszczających do tych oddziałów, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 290-326)

2.4. W okresie objętym kontrolą dla wszystkich uczniów z niepełnosprawnością słuchu zorganizowano zajęcia rewalidacyjne. Czas ich trwania każdorazowo wynosił 60 minut, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo¹⁰⁰, co było zgodne z odpowiednio § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół oraz ust. 2 pkt 2 legendy do załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁰¹.

Szkolna surdopedagog sporządzała programy zajęć rewalidacyjnych dla uczniów młodszych, zarówno ze wszczepionymi implantami jak i noszących aparaty słuchowe, oraz dla uczniów starszych. Programy te zawierały szczegółowe postanowienia dotyczące m.in. celów i zadań ww. zajęć oraz planu pracy w zakresie: sfery emocjonalno-społecznej; doskonalenia ogólnych sprawności ruchowych; ćwiczeń manualnych, grafomotorycznych, percepcji wzrokowej oraz rozwijania: myślenia, mowy, słownictwa biernego i czynnego, rozumienia pojęć matematycznych, percepcji słuchowej, wzrokowej i wzrokowo-słuchowej, kompetencji komunikacyjnych, a także w kwestii programu wychowania słuchowego¹⁰².

Sześciu spośród siedmiu uczniów słabosłyszących korzystało z aparatu słuchowego, a obydwu niesłyszących – z implantu ślimakowego. Wszyscy uczniowie z wadą słuchu, m.in. za pomocą ww. protez odbierali mowę drogą słuchową oraz porozumiewali się werbalnie, skutkiem czego do programu zajęć rewalidacyjnych nie wprowadzano nauki języka migowego i innych alternatywnych sposobów komunikowania się¹⁰³. Wynikało to także z uprzednio opisanych przyczyn związanych z funkcjonowaniem oddziałów integracyjnych w szkole ogólnodostępnej oraz zakresem zadań nauczycieli wspomagających uczniów z różnymi niepełnosprawnościami.

Zajęcia te obejmowały natomiast m.in.: rozwijanie funkcji poznawczych, w tym funkcji słuchowych oraz wrażliwości słuchowej; kształtowanie umiejętności odpowiadania pełnymi zdaniami na pytania i konstruowania różnych form wypowiedzi ustnych; doskonalenie umiejętności budowania zdań z wykorzystaniem reguł gramatycznych; rozwijanie zasobu leksykalnego i semantycznego, słuchowej pamięci słownej i słuchu fonematycznego oraz prawidłowej artykulacji; szybsze wprowadzanie nauki czytania, a także wzmocnienie poczucia własnej wartości.

Dokonywano systematycznych ocen efektów tych zajęć, stwierdzając u poszczególnych uczniów poprawę w zakresie m.in.: posługiwania się większą liczbą słów i zwrotów; wrażliwości słuchowej, techniki czytania.

⁹⁷ Dz. U. poz. 502, dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji szkół albo rozporządzenie z 28 lutego 2019 r.

⁹⁸ W obu przypadkach klasa 1a.

⁹⁹ Do innego z oddziałów (klasa VIIa w roku szkolnym 2021/2022) uczęszczało również sześciu uczniów, przy czym zwiększenie tej liczby nastąpiło jeszcze w 2017 r. na etapie edukacji wczesnoszkolnej i utrzymywało się w kolejnych latach.

¹⁰⁰ Tygodniowa liczba godzin rewalidacyjnych w Szkole ogółem (tj. dotyczących również uczniów z innymi niepełnosprawnościami) w kolejnych latach szkolnych objętych kontrolą wynosiła odpowiednio: 94, 84 i 110.

¹⁰¹ Dz. U. poz. 639, ze zm.

¹⁰² Ćwiczenia z zakresu: czasu, natężenia, częstotliwości i lokalizacji źródła dźwięku; ilości nadanych sygnałów i ich tempa a także rytmu.

¹⁰³ W myśl § 6 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia, indywidualny program określa m.in. zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, ukierunkowane na poprawę jego funkcjonowania ucznia, w tym – w zależności od potrzeb - na komunikowanie się ucznia z otoczeniem z użyciem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC), a w ramach zajęć rewalidacyjnych w programie należy uwzględnić w szczególności rozwijanie umiejętności komunikacyjnych przez naukę języka migowego lub innych sposobów komunikowania się, w szczególności wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC) – w przypadku ucznia niepełnosprawnego z zaburzeniami mowy lub jej brakiem.

(akta kontroli str. 159-232, 391-415, 568-579, 1553-2091)

Część uczniów z wadami słuchu uczestniczyła też m.in. w zajęciach logopedycznych lub psychoedukacyjnych¹⁰⁴ (wsparcie w obszarze społeczno-emocjonalnym), w wymiarze po jednej godzinie tygodniowo, a także korzystała z doraźnego wsparcia psychologa i pedagoga. Czas trwania zajęć logopedycznych wynosił 45 minut, a psychoedukacyjnych - 45 albo 60 minut, tj. był zgodny z wymogami § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁰⁵. W ramach zajęć logopedycznych przewidziano m.in.: rozwijanie funkcji mowy, kształtowanie umiejętności wnioskowania z uwzględnieniem materiału językowego, usprawnienie języka w aspekcie gramatycznym, składniowym i fleksyjnym, ćwiczenia w analizie i syntezie głoskowej, a także wspieranie funkcji słuchowych. Zajęcia psychoedukacyjne dotyczyły rozwoju umiejętności społecznych (profilaktyki), budowy wiary we własne siły i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

(akta kontroli str. 159-232, 428-469, 1553-2091)

W roku szkolnym 2020/2021 Dyrektor Wydziału Oświaty Urzędu Miasta, na wniosek Dyrektor, wyraził zgodę na dodatkowe wsparcie edukacyjne z zakresu matematyki dla uczennicy z wadą słuchu, w postaci zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej¹⁰⁶.

(akta kontroli str. 470-475)

2.5. W kolejnych objętych kontrolą latach szkolnych, odpowiednio: pięciu, czterech i pięciu uczniów z wadą słuchu brało udział w zajęciach świetlicowych. W okresie tym, w zajęciach uczestniczyło od 100 do 112 uczniów SP. W losowo wybranych godzinach i dniach objętych szczegółowym badaniem¹⁰⁷ pod opieką każdego z nauczycieli w świetlicy Szkoły¹⁰⁸ przebywało od pięciu do 21 uczniów oraz od jednego do czterech uczniów niepełnosprawnych, co było zgodne z wymogami § 7 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół, w myśl których ww. uczniów może być odpowiednio, maksymalnie 25 i pięciu.

Wobec uczniów słabosłyszących i niesłyszących, jak wyjaśniły wychowawca świetlicy szkolnej oraz Dyrektor i Wicedyrektor, które realizowały również te zadania, *stosowano dostosowania w postaci m.in.: siedzenia ucznia blisko nauczyciela, utrzymywania niskiego poziomu hałasu podczas kierowania komunikatów werbalnych, jasnego formułowania pytań i poleceń, dzielenia dłuższych poleceń na etapy, wykorzystywania pomocy wizualnych wzmacniających przekazywane treści.*

(akta kontroli str. 327-390)

2.6. W roku szkolnym 2019/2020, począwszy od 25 marca 2020 r. do 28 czerwca 2020 r., zajęcia z wszystkimi uczniami SP z wadami słuchu (siedmiu) odbywały się w ich miejscu zamieszkania, z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, tj. zgodnie z § 2, 3 i 3a – wielokrotnie aktualizowanego – rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹⁰⁹.

W roku szkolnym 2020/2021, w poszczególnych jego okresach, uczniowie z wadami słuchu:

- wszyscy (ośmiu) uczestniczyli w zajęciach na terenie Szkoły albo;
- wszyscy uczestniczyli w zajęciach w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość albo;
- z oddziałów I-III (czterech) uczestniczyli w zajęciach na terenie SP, a z oddziałów IV-VIII (czterech) w zajęciach w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, albo;

¹⁰⁴ Odpowiednio od jednej do pięciu oraz od jednej do trzech.

¹⁰⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1280, dalej: rozporządzenie w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

¹⁰⁶ W wymiarze jednej godziny tygodniowo do końca roku szkolnego.

¹⁰⁷ Łącznie 10 dni i 10 różnych godzin pobytu uczniów w świetlicy, po trzy w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 oraz cztery w roku 2019/2020.

¹⁰⁸ Nauczycieli tych w zależności od pory danego dnia było od jednego do trzech.

¹⁰⁹ Dz. U. poz. 410, ze zm.

- z oddziałów I-III uczestniczyli w zajęciach na terenie Szkoły, a z poszczególnych klas oddziałów IV-VIII uczestniczyli naprzemiennie w zajęciach stacjonarnie albo zdalnie (nauczanie hybrydowe¹¹⁰),

co było zgodne z przepisami: rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹¹¹, rozporządzeń Ministra Edukacji i Nauki z: 26 marca, 29 kwietnia i 28 maja 2021 r. o tej samej nazwie¹¹², a także rozporządzeń wielokrotnie zmieniających ww. akty prawne.

W roku szkolnym 2021/2022, w poszczególnych jego okresach, uczniowie z wadami słuchu:

- wszyscy (dziewięciu) uczestniczyli w zajęciach na terenie Szkoły albo;
- wszyscy uczestniczyli w zajęciach zdalnie albo;
- oddziałów I-III (pięciu) uczestniczyli w zajęciach na terenie SP, a oddziałów IV-VIII (czterech) uczestniczyli w zajęciach w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość,

co z kolei było zgodne z przepisami: ww. rozporządzenia z 29 maja 2021 r. oraz rozporządzeń Ministra Edukacji i Nauki z 13 grudnia 2021 r. i 26 stycznia 2022 r. o wcześniej przywołanej nazwie¹¹³.

O wszystkich zmianach trybu nauczania uczniowie i ich rodzice byli każdorazowo, na bieżąco informowani za pośrednictwem mobiDziennika¹¹⁴, a także poprzez stronę internetową Szkoły. (akta kontroli str. 425-427, 1133-1490)

2.7. W okresie objętym kontrolą w SP obowiązywały akty wewnętrzne regulujące jej funkcjonowanie, m.in. w warunkach epidemii COVID-19. Odnosiły się one do wszystkich uczniów, w tym uczniów z wadą słuchu, przy czym niektóre postanowienia poszczególnych regulacji odnosiły się do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz uczniów posiadających orzeczenie.

W Szkole wprowadzono procedury bezpieczeństwa¹¹⁵, które były wielokrotnie aktualizowane¹¹⁶. Określono szczegółowe zasady korzystania z poszczególnych obiektów i pomieszczeń SP oraz z sieci internetowej, a także harmonogram dyżurów dla nauczycieli związanych m.in. z konsultacjami, współpracą i wsparciem dla rodziców¹¹⁷. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych mogli korzystać ze świetlicy na ogólnie przyjętych zasadach, podobnie jak uczniowie oczekujący na zajęcia rewalidacyjne.

W regulacjach wewnętrznych oraz korespondencji elektronicznej w mobiDzienniku zobowiązano wychowawców do zdiagnozowania ile osób jest poza zasięgiem zdalnego nauczania oraz do informowania o możliwości kontaktu w trudnej sytuacji i o wsparciu psychologicznym oferowanym przez uprawnione instytucje. Wskazywano w nich też na możliwość modyfikacji pewnych zagadnień kształcenia, których z uwagi na np. wymagania sprzętowe, wymagane specjalistyczne oprogramowanie lub inne środki dydaktyczne nie można realizować online. W ww. regulacjach¹¹⁸ przewidziano również, że formy pracy z uczniami z orzeczeniem powinny uwzględniać zalecenia wynikające z tego dokumentu na tyle, na ile było to możliwe, a nauczyciel miał dostosować zadania i wymagania pod kątem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizyczne

¹¹⁰ Od 17 do 30 maja 2021 r. (§ 4 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 824)).

¹¹¹ Dz. U. poz. 1389 ze zm.

¹¹² Dz. U. odpowiednio: poz. 561 ze zm., poz. 824, poz. 982 ze zm.

¹¹³ Dz. U. odpowiednio: poz. 2301 i 186, ze zm.

¹¹⁴ Umożliwiającego m.in. weryfikację czy i kiedy adresat zapoznał się z przesłaną wiadomością.

¹¹⁵ Zarządzenie dyrektora SP nr 14 z 6 maja 2020 r. dotyczące procedury bezpieczeństwa w trakcie epidemii COVID-19. Informacje na temat bezpieczeństwa w pandemii przesyłano już od 4 marca 2020 r. za pomocą mobiDziennika.

¹¹⁶ M.in. 25 maja, 1 września 2020 r., 14 stycznia (z uwagi na wznowienie funkcjonowania stacjonarnego dla uczniów klas I-III) i 6 maja 2021 r. (z uwagi na wprowadzenie nauczania hybrydowego), 31 sierpnia 2021 r. Procedury obowiązywały każdorazowo do ich odwołania.

¹¹⁷ M.in. 26 marca, 27 maja i 28 października 2020 r. Członkowie zespołu do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej SP przekazywali rodzicom również materiały zawierające wytyczne jak rozmawiać z dziećmi na temat sytuacji związanej z koronawirusem.

¹¹⁸ M.in. w szkolnym regulaminie kształcenia na odległość z 25 marca 2020 r. oraz regulaminie organizacji pracy Szkoły w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania z 26 października 2020 r.

uczniów, zgodnie z zapisami m.in. w indywidualnym programie). Dyrektor i wicedyrektor SP monitorowały przebieg zdalnego nauczania poprzez logowanie do wybranych zajęć i monity w mobiDzienniku.

(akta kontroli str. 284, 1133-1489)

Przeprowadzono również ankiety wśród rodziców i nauczycieli, dotyczące wykorzystywanych narzędzi edukacyjnych, najczęstszych form pracy oraz zalet i wad zdalnego kształcenia. Z wyników tych ankiet, dotyczących również uczniów z wadami słuchu, wynikało m.in. że:

- w Szkole wykorzystywano dostęp do licznych e-platform, a także internet, pocztę elektroniczną, telefony i smsy, przy czym do trudności zgłaszanych przez uczniów i nauczycieli należało przeciążenie systemu i rozłączanie połączeń;
- formami pracy najczęściej wykorzystywanymi przez nauczycieli były: karty pracy ucznia (40%), lekcje zdalne przy wykorzystaniu różnego rodzaju komunikatorów (40%), praca z przesyłanym materiałem źródłowym (7%), rozwiązywanie krzyżówek testów i quizów (7%), pozyskiwanie wiedzy z zasobów internetowych - praca z tekstem, e-booki (6%);
- zaletami edukacji zdalnej były: rozwinięcie kompetencji cyfrowych, nauka dobrej organizacji pracy, nauczanie się różnych sposobów zdobywania wiedzy - natomiast wadami: brak kontaktów międzyludzkich, nierozwijanie kompetencji społecznych, izolacja, zachwianie równowagi statycznej organizmu – wady postawy oraz zmniejszenie sprawności fizycznej, w tym pogorszenie wzroku.

Uczniowie z wadami słuchu korzystali z ogólnodostępnych podręczników oraz materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych¹¹⁹.

(akta kontroli str. 209-212, 1235-1237, 1265, 1273)

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z § 2 ust. 3f ww. rozporządzenia z 12 sierpnia 2020 r.¹²⁰, umożliwiono uczniom, którzy m.in. z uwagi na rodzaj niepełnosprawności nie mogli w miejscu zamieszkania realizować zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, realizowanie zajęć tymi metodami i technikami na terenie Szkoły. Zajęcia te organizowała szkolna świetlica, uczestniczyło w nich łącznie 19 uczniów¹²¹, z tym że żaden z uczniów z wadami słuchu nie korzystał z tej możliwości¹²².

W roku szkolnym 2019/2020 żaden z uczniów z wadą słuchu oraz prowadzących z nimi zajęcia nauczycieli nie przebywał na kwarantannie. W roku szkolnym 2020/2021, w różnych jego okresach, było takich uczniów od jednego do dwóch oraz od dwóch do trzech ww. nauczycieli. Z kolei w roku szkolnym 2021/2022 absencje z tego tytułu, zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli, oscyływały w przedziale od jednej do dwóch osób. W przypadku nauki stacjonarnej objęcie ucznia lub nauczyciela kwarantanną skutkowało przejściem w tryb nauki zdalnej całego oddziału, z którym mieli oni kontakt.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą, nie było problemów z organizacją procesu kształcenia dla uczniów z niepełnosprawnością słuchu, które wymagałyby szczególnego wsparcia organu prowadzącego lub organu nadzoru pedagogicznego. Organ prowadzący Szkołę nie stwierdził nieprawidłowości w zakresie stworzenia w SP odpowiednich warunków nauki uczniom z wadami słuchu, a do Wydziału Oświaty Urzędu Miasta nie wpłynęła żadna skarga w tej materii.

(akta kontroli str. 416-475, 1491-1501)

Po wybuchu pandemii COVID-19 pozyskano nieodpłatnie sprzęt komputerowy od podmiotu prywatnego, zakupiono go też z przekazanych przez Miasto środków. Sprzęt ten był następnie użyczany m.in. nauczycielowi prowadzącemu zajęcia z uczniami z wadą słuchu oraz jednemu z takich uczniów, po zgłoszeniu zapotrzebowania przez jego rodzica. Nikt nie uległ wykluczeniu cyfrowemu, w każdym roku szkolnym objętym kontrolą zrealizowano podstawę programową¹²³.

¹¹⁹ W tym z kilkudziesięciu platform edukacyjnych, multimedialnych i graficznych.

¹²⁰ Ww. regulacja została dodana 16 października 2020 r.

¹²¹ W poszczególnych dniach od jednej do kilkunastu osób.

¹²² W przypadku jednego z uczniów Szkoła proponowała rodzicom takie rozwiązanie z uwagi na niższą frekwencję ucznia i braki w wykonywaniu prac.

¹²³ W świetle treści informacji przekazanych przez Szkołę dla organu prowadzącego, protokołów klasyfikacyjnych rad pedagogicznych oraz pisemnych podsumowań wyników nadzoru pedagogicznego.

(akta kontroli str. 492-524, 1266-1271, 1274-1276, 1502-1525)

W razie dostrzeżenia zaległości w realizowaniu zadań w formie zdalnej przez ucznia z wadą słuchu, nauczyciele motywowali go do aktywności, kontaktowali się z rodzicami ustalając przyczyny tego stanu i monitorowali postępy prac¹²⁴. Członkowie zespołu do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej za pośrednictwem mobiDziennika: przesyłali m.in. uczniom z taką niepełnosprawnością oraz ich rodzicom zapewnienia o możliwości skontaktowania się lub zwrócenia się o pomoc, nie tylko edukacyjną; przypominali informacje o dostępnych, anonimowych i bezpłatnych kontaktach do specjalistów¹²⁵ oraz w razie takiej konieczności motywowali do systematycznego udziału w zdalnym nauczaniu i samodzielnej pracy domowej.

Nauczyciele wchodzący w skład zespołu edukacji wspierającej m.in. każdorazowo przed sporządzeniem wielospecjalistycznych ocen i indywidualnych programów spotykali się w celu analizy dokumentacji szkolnej uczniów posiadających orzeczenie o niepełnosprawności słuchowej, omawiali ich zmiany rozwojowe i bieżące potrzeby¹²⁶.

(akta kontroli str. 159-232, 428-469, 1133-1490)

2.8. Zgodnie z wymogami § 5 pkt 2 rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, w Szkole zapewniono warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczęszczających do SP uczniów z wadą słuchu. Szkoła była wyposażona w liczne pomoce dydaktyczne, uwzględniające specjalne potrzeby słabosłyszących i niesłyszących uczniów, takie jak m.in.:

- gry: edukacyjne¹²⁷, logopedyczne¹²⁸, logopedyczno-glottodydaktyczne¹²⁹;
- książki¹³⁰, historyjki obrazkowe¹³¹, puszki szmerowe (dźwiękowe)¹³² Montessori, puzzle edukacyjne¹³³;
- multimedialne oprogramowania¹³⁴, słuchawki i mikrofony i instrumenty muzyczne¹³⁵.

Szkoła była też dostosowana do potrzeb m.in. dwójki uczniów z wadą słuchu, którzy mieli sprzężoną niepełnosprawność ruchową¹³⁶. Budynek nie był wyposażony w specjalne środki techniczne przeznaczone do obsługi osób słabosłyszących (np. pętle indukcyjne, systemy wspomagające słyszenie FM) oraz osób słabowidzących¹³⁷ (np. ścieżki dotykowe, płyty Braille'a, oznaczenia dotykowe). W projekcie rozbudowy i przebudowy budynku SP w ww. latach nie przewidziano wyposażania go w ww. środki techniczne – jedynie w środki dotyczące osób z niepełnosprawnością ruchową.

W sali lekcyjnej poddanej oględzinom pod kątem m.in. wdrożenia rozwiązań ograniczających zbędny szum i hałas, jedyne okno wychodziło na tyły budynku – teren zielony i boisko. Oświetlenie zapewniały ponadto świetliki oraz lampy sufitowe i umieszczone nad tablicą, które oświetlały m.in. twarz nauczyciela. Na ścianie od strony korytarza znajdowały się tablice styropianowe obite tkaniną, a w oknie zamocowana była

¹²⁴ W świetle treści przedłożonych do kontroli wydruków korespondencji elektronicznej, w tym w mobiDzienniku oraz treści dzienników wykonywanych zajęć (czynności).

¹²⁵ „Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę”, „Linia dzieciom”, „Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka”.

¹²⁶ W świetle treści sprawozdań z pracy ww. zespołu oraz dokumentacji działań podejmowanych wobec poszczególnych uczniów z wadą słuchu, przekazanej powołanej w toku kontroli biegłej.

¹²⁷ M.in.: *Głoski do zabawy, Sylaby do zabawy, 3 słowa*.

¹²⁸ M.in.: *Sowa mądra głowa, Pamięć dźwiękowa, Klocki Logo Rocławskiego*.

¹²⁹ M.in.: *Przygoda z głoskami dźwięcznymi, Przygoda z głoskami syczącymi i szumiącymi*.

¹³⁰ M.in.: *Z muchą na luzie ćwiczymy buzię (Uczę się wymawiać), Słyszę, widzę i wymawiam, Rytm i dźwięki*.

¹³¹ M.in.: *Dźwięki naszego otoczenia*.

¹³² Z ich pomocą dzieci ćwiczą zdolność rozpoznawania dźwięków, ich łączenia, zapamiętywania oraz rozróżniania.

¹³³ M.in.: *Od litery do słowa*.

¹³⁴ M.in. do diagnozy i terapii logopedycznej, wspomagające profilaktykę oraz terapię pedagogiczną.

¹³⁵ M.in.: zestaw perkusyjny, dzwonki chromatyczne, ksylofony, mechalofony.

¹³⁶ SP mieściła się w budynku parterowym, rozbudowanym i przebudowanym w latach 2018-2019 z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej. Do każdego z sześciu wejść do budynku prowadziła pochylnia wyposażona w balustrady i poręcze. Podłogi w budynku pozbawione były schodów i progów. W Szkole znajdowały się m.in. salki terapeutyczne wyposażone w stosowny sprzęt i pomoce do rehabilitacji, a w salach lekcyjnych stoliki dla uczniów umożliwiające regulację (podniesienie, przechylenie) blatu. W budynku była również toaleta dla osób niepełnosprawnych ruchowo wyposażona m.in. w poręcze i uchwyty przy muszli klozetowej i umywalce.

¹³⁷ W okresie objętym kontrolą jeden uczeń z wadą słuchu posiadał taką niepełnosprawność sprzężoną.

roleta rzymska z tkaniny. Nogi krzeseł i ławek zakończone były podkładkami plastikowo-gumowymi, a podłoga wyłożona elastyczną wykładziną z tworzywa sztucznego.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że *rozwiązania techniczne, wyposażenie sal lekcyjnych i pomoce dydaktyczne dostosowane są do stopnia niepełnosprawności uczniów z wadami słuchu uczęszczających do Szkoły. Lekcje poszczególnych zespołów klasowych odbywają się w różnych salach, co pozwala na pełne wykorzystanie zasobów pracowni przedmiotowych. Dyrektor podkreśliła, że w klasach integracyjnych wspólnie uczą się osoby z różnymi niepełnosprawnościami, a wprowadzone w salach udogodnienia spełniają kryteria uniwersalności, umożliwiając wszechstronny, maksymalny rozwój wszystkich, bez wyróżniania uczniów z jednym typem dysfunkcji. Dzięki temu zapewniany jest komfort nauki uczniom z wszelkimi niepełnosprawnościami i tym bez orzeczeń, a np. tłumiące dźwięki zasłony ograniczałyby źródło światła dziennego, co jest zalecane do pracy wszystkich uczniów, w tym słabowidzących. Dodatkowo, jasne światło mogłoby przeszkadzać uczniom ze spektrum autyzmu, natomiast miękkie wykładziny ograniczać bezpieczeństwo i swobodę poruszania się uczniów korzystających z balkoników i wózków inwalidzkich.*

(akta kontroli str. 159-232, 1526-1552)

2.9. W opinii powołanej na potrzeby kontroli biegłej w dziedzinie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi¹³⁸, po przeprowadzeniu analizy dokumentacji ww. dziewięciu uczniów Szkoły z wadą słuchu, w tym indywidualnego programu, wielospecjalistycznej oceny oraz dokumentów ewaluacyjnych, pod kątem prawidłowości uwzględnienia w nich potrzeb uczniów określonych w orzeczeniu:

- określone w indywidualnych programach: cele edukacyjne i terapeutyczne, dostosowania, metody i formy pracy oraz treści nauczania były adekwatne do potrzeb uczniów¹³⁹;
- wielospecjalistyczne oceny uwzględniały: indywidualne i rozwojowe potrzeby uczniów, ich mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia, przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu, a także adekwatny zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli i specjalistów, zgodny z potrzebami uczniów,

co było zgodne z wymogami § 6 ust. 1 pkt 1 i ust. 10 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia.

Stosownie do wymogów § 6 ust. 9 ww. rozporządzenia, zespół którzy tworzyli nauczyciele i specjaliści prowadzący zajęcia z uczniem (dalej: zespół), co najmniej dwa razy w roku szkolnym, dokonywał okresowej wielospecjalistycznej oceny, uwzględniając ocenę efektywności indywidualnego programu w zakresie, o którym mowa w § 6 ust. 1 oraz, w miarę potrzeb, dokonywał modyfikacji programu. W latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 oprócz wielospecjalistycznych ocen sporządzano ponadto osobny dokument „Ocena efektów pracy”. W roku szkolnym 2021/2022 ujednociono ww. dokumentację, a dodatkowa wielospecjalistyczna ocena była dokonywana w przypadku zmiany etapu edukacyjnego lub orzeczenia oraz w przypadku rozpoczęcia nauki w Szkole¹⁴⁰.

Ponadto, w myśl § 6 ust. 11 ww. rozporządzenia, każdorazowo zawiadamiano pisemnie rodziców ucznia z wadą słuchu o terminie spotkania zespołu do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej i zapraszano do udziału w tym spotkaniu, którego celem było m.in.: omówienie wielospecjalistycznej oceny, indywidualnego programu, albo aneksu do niego. Zarówno w trakcie nauki stacjonarnej jak i zdalnej, rodzic każdorazowo, pisemnie¹⁴¹ potwierdzał otrzymanie ww. informacji oraz kopii wielospecjalistycznej oceny lub indywidualnego programu (§ 6 ust. 12 ww. rozporządzenia) a także przypadki swego uczestnictwa w posiedzeniach ww. zespołu.

(akta kontroli str. 1553-2099)

¹³⁸ Dr hab., pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

¹³⁹ W dwóch przypadkach, z uwagi na przedłużenie ważności orzeczeń wydanych przed 1 września 2017 r. do czasu zakończenia kształcenia w klasie IV szkoły podstawowej, na podstawie art. 312 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, ze zm.), w zakresie celów edukacyjnych i terapeutycznych opierano się na dotychczasowych indywidualnych programach (§ 6 ust. 5 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia).

¹⁴⁰ W przypadku uczniów z wadą słuchu wystąpił tylko pierwszy z ww. przypadków.

¹⁴¹ M.in. za pośrednictwem mobiDziennika.

Dyrektor oraz członkowie zespołu do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej podali m.in., że niektórzy rodzice przed posiedzeniem zespołu byli w bliższym kontakcie telefonicznym lub osobistym z nauczycielami i wnosili swoje propozycje oraz spostrzeżenia dotyczące dziecka, jego funkcjonowania szkolnego, domowego i sytuacji rodzinnej. Niekiedy natomiast zwracali się zapytaniem, czy udział w spotkaniach zespołu jest ich obowiązkiem, skoro na bieżąco są w kontakcie ze Szkołą. Dyrektor i członkowie ww. zespołu dodali, że większość rodziców z chęcią i aktywnie brało udział w posiedzeniach zespołu, długo i zaangażowaniem analizując potrzeby i możliwości swoich dzieci oraz wpisy do dokumentacji, a z racji na ogromną wiedzę na temat funkcjonowania swoich dzieci, byli bardzo ważnym źródłem informacji dla nauczycieli.

(akta kontroli str. 428-469, 2092-2099)

Część zajęć logopedycznych realizowano w ramach zajęć rewalidacyjnych, przy zachowaniu wymagań dotyczących czasu ich trwania oraz kwalifikacji prowadzących je nauczycieli, zgodnie z odpowiednio § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół, § 16 i 17 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i § 23 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji nauczycieli. W myśl § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia, w ramach zajęć rewalidacyjnych należy uwzględnić w szczególności rozwijanie umiejętności komunikacyjnych.

(akta kontroli str. 2092-2132)

W opinii ww. biegłej nie zawsze:

- formy pomocy ujęte w indywidualnym programie były zgodne albo w pełni zgodne z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu;
- rzetelnie określono zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań oraz działania wspierające rodziców ucznia;
- określono albo rzetelnie określono w indywidualnych programach odpowiedni zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w tym specjalistycznymi oraz placówkami doskonalenia nauczycieli,

o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 1553-2099)

Biegła dokonała również weryfikacji przebiegu lekcji¹⁴² z udziałem wybranego ucznia z wadą słuchu¹⁴³, ustalając m.in., że:

- umożliwiono mu korzystanie ze wspierającego odczytywania mowy z ust nauczycieli, co ułatwiała zwłaszcza pozycja stojącego naprzeciwko nauczyciela wspomagającego,
- polecenia nauczyciela kierowane do ucznia były proste i czytelne, w razie konieczności powtarzane,
- uczeń był motywowany i wzmacniany w przypadku wystąpienia trudności,
- istniała możliwość wyboru zadania, a uczeń wybrał zadanie „trudne”, co wskazywało na poczucie bezpieczeństwa i brak obawy przed wyzwaniem,
- lekcja była *idealnie zaplanowana, każda minuta wykorzystana w pełni* a nauczyciel prowadzący i wspomagający wykazali się *niesamowitym podejściem i zrozumieniem trudności w zakresie funkcjonowania [ucznia] z uszkodzonym słuchem.*

(akta kontroli str. 2133-2136)

2.10. W badanym okresie żaden z uczniów z wadą słuchu nie przystępował do egzaminu ósmoklasisty, albowiem w tych latach szkolnych nie było w SP ósmoklasistów z ww. niepełnosprawnością. Jeden taki uczeń ma przystąpić do ww. egzaminu w maju 2022 r. Będzie korzystał z adekwatnych dostosowań, tj. oddzielnej sali, wydłużenia czasu, obecności surdopedagoga, nieprzenoszenia odpowiedzi na kartę odpowiedzi, zdawania języka obcego bez zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu.

Działaniami w zakresie doradztwa zawodowego objętych było dwóch uczniów, obecnej klasy siódmej oraz ósmej. Pierwszy z nich m.in. rozwiązywał kwestionariusze, testy i schematy dotyczące zainteresowań, mocnych stron i samooceny. Drugiemu przedstawiano

¹⁴² Wizyta zdalna, z wykorzystaniem technik komunikowania się na odległość.

¹⁴³ W lekcji brał też udział drugi uczeń z taką wadą.

m.in. schematy etapów ścieżki edukacyjno-zawodowej, materiały audiowizualne proponowane przez Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży oraz Ośrodki Rozwoju Edukacji, a 1 marca 2022 r. przy udziale pedagoga, wychowawczynie i jednocześnie doradcy zawodowego oraz nauczyciela wspomagającego przeprowadzono konsultację z rodzicem ucznia, omawiając ofertę szkół ponadpodstawowych.

Doradca zawodowy podała, że szkoły oferujące dostosowania dla dzieci z niedosłuchem to: Branżowa Szkoła Specjalna I stopnia nr 3 w Poznaniu oraz XXXVII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Terapeutycznymi im Jana Pawła II w Poznaniu. Podkreśliła jednocześnie, że uczniom z niedosłuchem nie proponuje się jednoznacznych dróg edukacyjno-zawodowych, albowiem każdy uczeń jest indywidualnym przypadkiem, posiada inne zasoby i potencjał intelektualny, od których zależą oferowane mu propozycje.

(akta kontroli str. 476-491, 525-544)

W latach 2010-2017, w roku szkolnym 2010/2011, jeden uczeń słabosłyszący przystąpił do egzaminu szóstoklasisty¹⁴⁴, przy czym z uwagi na sprzężoną niepełnosprawność intelektualną (w stopniu lekkim), rozwiązywał zadania w arkuszu A8 przeznaczonym dla uczniów z taką niepełnosprawnością¹⁴⁵. Według posiadanych przez kadrę Szkoły informacji, uczeń ten po zdaniu ww. egzaminu kontynuował naukę w zespole szkół specjalnych w zawodzie pomocnik obsługi hotelowej, złożył egzamin zawodowy, a następnie pracował w szpitalu i markecie.

(akta kontroli str. 525-544, 551)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W świetle opinii powołanej na potrzeby kontroli biegłej w dziedzinie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wystąpiły przypadki:

a) niezgodności albo niepełnej zgodności form pomocy ujętych w indywidualnych programach z zaleceniami zawartymi w orzeczeniach w zakresie realizacji zajęć logopedycznych i dydaktyczno-wyrównawczych¹⁴⁶.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że *wpływ na przypadki braku realizowania zajęć logopedycznych wskazanych w orzeczeniu miało niezapewnienie środków lub przyznanie bardzo małej liczby godzin na organizację zajęć przez organ prowadzący. Ten sam powód rzutował na realizację części zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w ramach zajęć rewalidacyjnych.* Dyrektor dodała, że dla Szkoły, zgodnie z wskazówkami Miasta do arkusza organizacji pracy, przyznawane były łącznie dwa etaty psychologa, pedagoga i logopedy, co skutkowało koniecznością dokonania trudnego wyboru w tym zakresie. Z uwagi na specyfikę placówki i środowiska rodzinnego wielu uczniów, częstotliwości kryzysowych interwencji psychologiczno-pedagogicznych oraz pomocy udzielanej uczniom, rodzicom i nauczycielom¹⁴⁷, obsadzono pełne etaty psychologa i pedagoga, przesuując niezbędne zajęcia logopedyczne do godzin rewalidacyjnych oraz realizując je poza podstawową siatką godzin w ramach bezpłatnych zajęć [pro bono]. Pozwoliło to wspierać uczniów w zakresie pomocy logopedycznej przy ciągłej i pełnej opiece psychologa i pedagoga, co było szczególnie istotne w klasach integracyjnych, gdzie opieka ta jest wyjątkowo intensywna, tak dla uczniów zdrowych, jak i tych z niepełnosprawnością lub dysfunkcją społeczną.

(akta kontroli str. 1703-1834, 1906-2132)

NIK wskazuje, że z formalnoprawnego punktu widzenia, w myśl § 5 pkt 1 i § 6 ust. 4 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia, szkoły zapewniają realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu, a zespół opracowuje indywidualny program uwzględniając m.in. zalecenia zawarte w orzeczeniu.

¹⁴⁴ Przy Szkole nie działa gimnazjum. Średni wynik procentowy Szkoły wyniósł 23 na 40 punktów.

¹⁴⁵ Dostosowania określone zostały zgodnie z wnioskiem rodziców, którzy nie zażądali m.in. obecności surdopedagoga lub tłumacza języka migowego. Uczeń korzystał z wydłużonego czasu pracy oraz obecności nauczyciela wspomagającego.

¹⁴⁶ Jeden przypadek w roku szkolnym 2019/2020, jeden w 2020/2021, pięć w 2021/2022.

¹⁴⁷ SP jest szkołą obwodową m.in. dla uczniów Salezjańskiego Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego, z którym sąsiaduje.

b) nierzetelnego określenia w indywidualnym programie zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań¹⁴⁸. Zakres działań nauczycieli i specjalistów nie został wyodrębniony, poprzestano na odwołaniu się: „opisany w IPET w punktach 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12”.

W myśl § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia, indywidualny program określa m.in. zakres współpracy nauczycieli i specjalistów, z rodzicami ucznia w realizacji przez szkołę zadań wymienionych w § 5 ww. rozporządzenia.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że rozporządzenie nie zawiera wytycznych określających szczegółowość zapisów w indywidualnym programie, a ponadto opisała działania podejmowane w ramach współpracy z rodzicem ww. ucznia – co znajdowało potwierdzenie w przedłożonej do kontroli dokumentacji.

(akta kontroli str. 1906-1960, 2092-2132)

NIK nie neguje rzetelności ww. współpracy, lecz rzetelność sposobu jej opisanie w indywidualnym programie. Lakoniczne, ramowe odwołanie się do dziewięciu z 13 punktów programu, tj. wszystkich poza informacjami o uczniu i orzeczeniu, charakterystyce ucznia i ewaluacji programu, nie daje jasnej, konkretnej odpowiedzi jaki de facto przewidziano zakres tej współpracy. W tym kontekście, interpretacja sformułowania „zakres współpracy” nie może prowadzić do powstania istotnych wątpliwości w tej materii.

c) nierzetelnego określenia w aneksach do indywidualnego programu działań wspierających rodziców ucznia¹⁴⁹. Nie określono tych działań poprzestając na wskazaniu, że „rodzice w stałym kontakcie z nauczycielami”.

W myśl § 6 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie organizowania kształcenia, indywidualny program określa m.in. działania wspierające rodziców ucznia.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że w aneksach do ipet nie zawarto szczegółowych informacji w ww. zakresie, albowiem były one zawarte w samym programie, obszernie ponadto wymieniając działania wspierające rodziców ucznia podejmowane przez Szkołę – co znajdowało potwierdzenie w przedstawionej do kontroli dokumentacji. Zwróciła również uwagę, że ten sposób dokonywania zapisów nie został zakwestionowany przez kontrolę Kuratora, co stanowiło wskazówkę dla koordynatorów zespołów o jego poprawności.

(akta kontroli str. 1906-1960, 2092-2132)

NIK wskazuje, że w rubrykach aneksów dotyczących działań wspierających rodziców ucznia poza przywołanym stwierdzeniem nie zawarto, w odróżnieniu od niektórych innych rubryk tych aneksów, sformułowania „Patrz-IPET”. Nie wypełniono jednocześnie rubryki „Forma wsparcia”, co łącznie mogło prowadzić do uznania, że ww. działania z programu zostały zastąpione – a nie jedynie wzbogacone – wspomnianym utrzymywaniem stałego kontaktu. Dodać należy, że ustalenia kontroli Kuratorium – o nieznanym NIK stopniu szczegółowości – nie mogą przesądzić o prawidłowości przyjętego w tym zakresie sposobu dokumentowania.

d) nieokreślenia albo nierzetelnego określenia w indywidualnych programach odpowiedniego zakresu współdziałania z: poradniami psychologiczno-pedagogicznymi¹⁵⁰, w tym specjalistycznymi oraz placówkami doskonalenia nauczycieli¹⁵¹. W tych przypadkach m.in. poprzestawano na określeniu poradni, z którą planowana była współpraca.

W myśl § 6 ust. 1 pkt 4 ww. rozporządzenia, indywidualny program określa m.in., w zależności od potrzeb, zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi oraz placówkami doskonalenia nauczycieli.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że rozporządzenie w sprawie warunków kształcenia nie zawiera wytycznych określających szczegółowość zapisów w ipet oraz obszernie opisała zakres współdziałania z ww. poradniami i placówkami doskonalenia nauczycieli.

(akta kontroli str. 1553-2132)

¹⁴⁸ Jeden przypadek w roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022.

¹⁴⁹ Jeden przypadek w roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022.

¹⁵⁰ Cztery przypadki w roku szkolnym 2019/2020, dwa w 2020/2021 i pięć w 2021/2022.

¹⁵¹ Po siedem przypadków w każdym szkolnym objętym kontrolą.

NIK wskazuje, że ww. rozporządzenie nakłada obowiązek określenia w indywidualnym programie zakresu współdziałania, uzależniając go od zaistniałych potrzeb. Jak wynika z przytoczonych wyjaśnień oraz zgromadzonej w toku kontroli dokumentacji, współdziałanie takie, na wielu płaszczyznach, faktycznie miało miejsce. Niewątpliwie zatem wystąpiła „potrzeba” w rozumieniu ww. przepisu – a skoro tak, to zakres przedmiotowego współdziałania należało, możliwie rzetelnie, adekwatnie do podejmowanych działań, określić w indywidualnym programie.

2. W latach szkolnych 2019/2020 i 2021/2022, przed dopuszczalnym zwiększeniem liczby uczniów niepełnosprawnych powyżej pięciosobowego limitu w dwóch oddziałach¹⁵² nie zasięgnięto opinii rodziców dzieci uczęszczających do tych oddziałów. W myśl § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół¹⁵³, jeżeli m.in. uczeń uczęszczający do oddziału integracyjnego w szkole ogólnodostępnej uzyska orzeczenie wydane z uwagi na niepełnosprawność w trakcie roku szkolnego, dyrektor szkoły może zwiększyć liczbę uczniów niepełnosprawnych w danym oddziale, powyżej ww. limitu, za zgodą organu prowadzącego oraz po zasięgnięciu opinii rodziców dzieci lub uczniów uczęszczających do tego oddziału.

(akta kontroli str. 290-326)

Była Dyrektor, w zakresie przypadku z roku szkolnego 2019/2020 wyjaśniła m.in., że przekazanie rodzicom uczniów danego oddziału informacji o wpłynięciu nowego orzeczenia wywołałoby dociekania co do przyczyny niepełnosprawności dziecka, mogło je narazić na trudne sytuacje rówieśnicze i nosiłoby znamiona stygmatyzacji. Biorąc pod uwagę dobro dziecka i jego prawo do równego traktowania nie zasięgnęła zatem ww. opinii.

Dyrektor, w zakresie przypadku z roku szkolnego 2021/2022 obszernie wyjaśniła m.in., że po przeanalizowaniu ww. sytuacji, podjęła decyzję o niezasięgnięciu opinii rodziców, z uwagi na brak pewności, czy będzie ona pozytywna i jednoczesny brak narzędzi pozwalających na rozwiązywanie kwestii ewentualnego negatywnego stanowiska na ten temat. Dodała, że opinia nie ma wpływu na dalsze działania Szkoły, uczeń pozostaje w klasie, muszą zostać wdrożone wszystkie należne mu oddziaływania i procedury, a wystąpienie o taką opinię wiąże się z ryzykiem dopytywania przez rodziców o dane niepodlegające ujawnieniu. Negatywna opinia wpływałaby niekorzystnie na współpracę między nauczycielami i rodzicami, mogłaby wzbudzić niepotrzebne niepokoje i obawy, a w świetle wieloletnich doświadczeń korzystniejsze jest budowanie pozytywnej atmosfery opartej na zaufaniu i wspieraniu. Dyrektor podała również, że wdrożono działania wychowawcy klasy, na pierwszym zebraniu przekazano informacje o specyfice oddziału (klasa integracyjna, uczniowie z interwencyjnego domu dziecka), ustalono zasady i formy pracy, omówiono sposoby i możliwości wspierania uczniów oraz obszary współpracy z rodzicami. Nadmieniła także, że w trakcie roku szkolnego wielokrotnie wpływają do Szkoły zgłoszenia uczniów z innych szkół do klas integracyjnych, którzy są przyjmowani tylko wtedy, gdy nie wiąże się to ze zwiększeniem w klasie liczby osób z orzeczeniem.

(akta kontroli str. 1120-1127)

NIK wskazuje, że wolą prawodawcy dyrektor szkoły nie ma możliwości, lecz obowiązek zasięgnięcia przedmiotowych opinii. Nie uregulowano szczegółów tego procesu, co pozwala przeprowadzić go na możliwie wysokim poziomie ogólności, z poszanowaniem prywatności ucznia, którego on dotyczy. Dodać należy, że pośrednie skutki wynikające z orzeczenia, w tym objęcie danej osoby zajęciami rewalidacyjnymi oraz wsparciem nauczyciela wspomagającego, ostatecznie i tak prowadzą do ujawnienia m.in. jej personaliów pozostałym uczniom, a w konsekwencji także ich rodzicom.

OCENA CZĄSTKOWA

Prawidłowo zorganizowano proces edukacji uczniów z wadą słuchu, co do zasady dostosowując go do ich możliwości i wymagań. Funkcjonowali oni w ramach kompleksowych rozwiązań organizacyjnych i szczegółowych regulacji wewnętrznych, w tym dotyczących

¹⁵² W obu przypadkach 1a – na skutek ujawnienia przez rodziców i opiekunów uczniów wcześniej uzyskanego orzeczenia dopiero w trakcie roku szkolnego.,

¹⁵³ Obowiązującego od 1 września 2019 r. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. poz. 649, ze zm.), w którym nie przewidziano obowiązku zasięgnięcia ww. opinii rodziców, w świetle treści art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 949, ze zm.) przestało obowiązywać z dniem 1 września 2019 r.

bezpieczeństwa, skierowanych do wszystkich uczniów oraz bezpośrednio do tych z niepełnosprawnościami. Na bieżąco reagowano na problemy, w tym wynikające z epidemii COVID-19. W razie potrzeb, zapewniano uczniom z wadą słuchu wsparcie merytoryczne, psychologiczne oraz informatyczne, także przy wykorzystaniu środków aktywnie pozyskiwanych ze źródeł zewnętrznych. Utrzymywano kontakt, w tym elektroniczny, z rodzicami i opiekunami, z których żaden nie był osobą niesłyszącą albo słabosłyszącą. Przy dozwolonym zwiększaniu liczby uczniów niepełnosprawnych w oddziałach integracyjnych uzyskiwano zgodę organu prowadzącego, nie zasięgano natomiast wymaganej opinii rodziców i opiekunów. Terminowo dokonywano wielospecjalistycznych ocen, które zawierały wszystkie wymagane elementy. W indywidualnych programach prawidłowo formułowano m.in. cele edukacyjne i terapeutyczne, dostosowania oraz treści nauczania, generalnie uwzględniając wskazania określone w orzeczeniach. Nie zawsze jednak rzetelnie określano zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia oraz działania ich wspierające. Wystąpiły także przypadki nieokreślenia albo nierzetelnego określenia w indywidualnych programach odpowiedniego zakresu – faktycznie prowadzonego – współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz placówkami doskonalenia nauczycieli. Z uwagi m.in. na niezapewnienie wystarczających środków przez organ prowadzący Szkołę, niekiedy nie realizowano zalecanych zajęć logopedycznych a część zajęć dydaktyczno-wyrównawczych prowadzono w ramach zajęć rewalidacyjnych. Uczniom z wadami słuchu zapewniono natomiast szeroką paletę pomocy dydaktycznych, a także, w wymaganym wymiarze, zajęcia rewalidacyjne i psychoedukacyjne, właściwą opiekę w trakcie zajęć świetlicowych oraz rzetelne wsparcie z zakresu doradztwa zawodowego. Wzorowo przeprowadzono lekcję poddaną oględzinom, stwarzając optymalne warunki kształcenia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań w celu:

Wnioski

- 1) dostosowania zadań powierzonych nauczycielowi, o którym mowa w nieprawidłowości opisanej w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia, do jego kwalifikacji, w przypadku braku zgody organu nadzoru pedagogicznego na dalsze realizowanie ww. zadań przed sformalizowaniem uzupełnienia tych kwalifikacji;
- 2) zapewnienia na stronie internetowej Szkoły informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym;
- 3) zapewnienia środków umożliwiających realizację zajęć logopedycznych oraz dydaktyczno-wyrównawczych zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniach;
- 4) rzetelnego określania w indywidualnych programach: zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań, zakresu współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz placówkami doskonalenia nauczycieli, a także działań wspierających rodziców ucznia;
- 5) zasięgania opinii rodziców uczniów przed zwiększeniem liczby uczniów niepełnosprawnych powyżej pięcioosobowego limitu w oddziale integracyjnym.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie

przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 5 maja 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Arkadiusz Kłonowski
doradca prawny

Dyrektor
z up.
p.o. Wicedyrektor